

1954-2004: kroniek van een halve eeuw St. Plechelmusparochie in Oldenzaal

door Jan Velers

1. Inleiding

Vaak is het zo dat gebeurtenissen die nog niet zo heel lang geleden plaatsvonden vooral mondeling worden overgeleverd. De feiten worden dan nogal eens met persoonlijke ervaringen vermengd en zijn daardoor minder duidelijk dan men zou verwachten. Hoe was het toen precies? Het is de bedoeling van deze parochiekroniek om bij de beantwoording van die vraag wat ondersteuning te bieden. De periode 1954 – 2004 wordt door twee mijlpalen in de geschiedenis van de St. Plechelmusparochie omlijst: van 1000 naar 1050 jaar verering van de parochie- en stadspatroon St. Plechelmus. Mensen maken een parochie: de kroniek bevat de namen van vele mensen die het dagelijkse gezicht van deze geloofsgemeenschap mede hebben bepaald. En dan is er de plaats van samenkomst: de parochiekerk, met een geschiedenis van vele eeuwen, tot in onze tijd telkens opnieuw zorgvuldig gerestaureerd, telkens weer versierd met religieuze kunst als teken van gelovige verbeelding. En zoals elk verhaal een inleiding kent, willen we onze kroniek beginnen bij het einde van de tweede wereldoorlog; voor Oldenzaal was dat de tweede Paasdag van 1945.

“Tweede Paasdag 2 April 1945 had eindelijk het uur der bevrijding geslagen, toen ‘s ochtends om 7 uur de eerste Engelsche tanks de stad binnen rolden”, schrijft pastoor Gerritsen in zijn ‘memoriale’ of aantekeningenboek. “Wederom is Oldenzaal tot het laatst toe van oorlogsrampen gespaard gebleven zeker op de voorspraak van St.-Plechelmus. Ook bij de bevrijding is geen schot gelost. Op 3 april werd de pastorie weer door ons betrokken. Het eerste werk van de pastoor was een vijftiental Hitler afbeeldingen te vernietigen”.

Het Plechelmusfeest werd luisterrijk gevierd en de toeloop naar de kerk was zo groot dat de mensen niet allemaal in de kerk konden. Een geluidsinstallatie zorgde voor verstaanbaarheid buiten de kerk. Na het lof van vier uur werd een plechtige processie gehouden met de relieken van Plechelmus. Het borstbeeld werd meegedragen en deken Van den Berg bood op het kerkplein ingezameld goud aan voor het maken van een ring. De processie had blijkbaar iets te veel aandacht getrokken, want aartsbisschop De Jong stond – na een binnengekomen klacht van de Hervormde Synode - deze niet meer toe. Katholieken mochten geen voorbeeld van wetsovertreding geven. In 1946 was er wel een processie, maar nu op de privé-grond van het landgoed “Boerskotten”. Van het eerder ingezamelde goud was door de firma Brom te Utrecht een ring gemaakt die door Kardinaal de Jong op de rechterwijsvinger van het reliekbeeld gestoken werd. Deze ring bevat het wapen van Oldenzaal met vier parels en de tekst 1940 bellum (oorlog) 1945 pax (vrede). Er waren ongeveer 11000 deelnemers aan deze processie.

In datzelfde jaar werd het huidige H.Hartbeeld geschonken. In 1947 werd het Mariabeeld van 1905 uit de abside (zuidnis) gehaald tezamen met de twee beelden van H.Anna en de H.Joachim. In plaats daarvan kwam het Driekonigenaltaar met triptiek weer terug. Deze verandering lag voor de hand, omdat al eerder, op Tweede Paasdag, 6 april 1942, een tweede altaar ter ere van Onze Lieve Vrouw van Altijd Durende Bijstand in gebruik was genomen, door pastoor Gerritsen met assistentie van de kapelaans Kohlmann en Knippers. De ingemetselde oorkonde van dit altaar vermeldt de namen van de paus, de aartsbisschop en de deken, verder de stichter pastoor Gerritsen en zijn kapelaans met de kerkmeesters, H.Willemsen, H.Boers, J.Teggeler, L.Kok. Het ontwerp was van Clemens Hardeman. De uitvoerders waren Meurs en Kolverschoten. Edelsmid H.Fitzthum zorgde voor de omlijsting. De

ingemetselde tekst luidde: “H.M.koningin Wilhelmina wegens bezetting van ons Vaderland was door een vijandelijke mogendheid gedwongen om nu buiten 's lands te vertoeven”. De Bentheimer zandsteen voor het altaar werd geschonken door Gelderman.

In 1948 werd de huidige preekstoel aangekocht in Reutum. Pastoor Gerritsen had eerst nog wat bezwaren zoals: “In een Romaanse kerk met gotische aanbouw is een barokke preekstoel wel wat te veel van het goede”. Maar voor 1800 gulden ging de transactie door. Op initiatief van het bestuur van het zangkoor, Toon Borghuis, die al sinds 1914 dirigent was, de organist Alphons Gaalman en de pastoor kwam een wervingsactie voor een nieuw, drieklaviers orgel op gang. Dit geld zorgde er voor, dat de bouw en plaatsing door de firma Pels en Zn. uit Alkmaar werd uitgevoerd. Het orgel werd gebruikt allereerst in de liturgie en wel door het mannen- en jongenskoor van de kerk, maar op initiatief van F. Slager en organist Alphons Gaalman is in 1949 eveneens een start gemaakt met orgelconcerten die eens per kwartaal zouden plaatsvinden. Op zondag 13 februari 1949 “des middags 3.15 uur” vond de eerste orgelbespeling plaats, door “Alphons Gaalman, organist der Sint Plechelmuskerk te Oldenzaal”. Op deze middag werd letterlijk en figuurlijk de toon gezet voor een bijzondere traditie: naast een orgelconcert van J.S. Bach speelde Alphons Gaalman tijdens dit openingsconcert uitsluitend orgelwerken van de Franse componist Olivier Messiaën. Deze vertolking haalde, blijkens een recensie in de Volkskrant door Wouter Paap, de landelijke pers. Het was zeer gedurfd, dat een organist uit de ‘provincie’ als enige in ons land nog overwegend onbegrepen orgelmuziek van een tijdgenoot speelde. Vijfentwintig jaar later werd Alphons Gaalman door het Franse ministerie van Cultuur onderscheiden voor dit artistieke pionierswerk.

In 1949 werd het H.Hartaltaar vervangen door het Kruisaltaar met een prachtig Noord-Nederlands schilderij met de afbeelding van de kruisiging. Het H.Hartbeeld ging van de plaats van het huidige Kruisaltaar naar de pijler tegenover de preekstoel. Van 27 augustus tot en met 5 september vierde de stad feest om de 700 jaar stadsrechten en 900 jaar marktrecht te gedenken. De firma Gelderman schonk drie klokken ter aanvulling van het carillon.

In 1950 werd het verguld-zilveren borstbeeld van Sint -Plechelmus gerestaureerd door de firma Brom uit Utrecht. Beschadigingen werden hersteld, de rozetten vernieuwd en de voet werd versterkt. Bij de kerk werd aan de zuidkant van het Romaanse gedeelte van het priesterkoor het kruis geplaatst, dat van het dertig jaar oude en nu geruimde kerkhof aan de Spoorstraat kwam. De plaatsing werd mogelijk gemaakt door de firma Vos, de schilder Kamphuis en het bruidspaar Kamphuis – Vlutters. Op het Romaanse priesterkoor werden de banken die met het gezicht naar het altaar stonden weggenomen en daarvoor in de plaats kwamen langs de muur koorbanken, die werden gemaakt door de firma Kistemaker.

Op 13 mei werd in Rome door Paus Pius XII de bul getekend, die vermeldde dat de Plechelmuskerk de eretitel van basiliek kreeg: ‘basilica minor’ (de ‘grote’ basilieken staan uitsluitend in Rome zelf). De eerbiedwaardige ouderdom van de kerk, hoofdkerk van Oldenzaal, de continue grote verering van zijn patroon, de missiebisshop Plechelmus uit het eerste millennium en de nog altijd luisterrijk gevierde liturgie in deze kerk gaven de doorslag bij die pauselijke beslissing. De titel was door het kerkbestuur in Rome aangevraagd, via het aartsbisdom Utrecht, en kostte uiteindelijk 700 gulden. De kenmerken van een basiliek zijn een conopeum en een tintinnabulum. De eerste is een soort parasol in de vroegere kleuren van de pauselijke vlag - rood en geel - en de tweede is een standaard met in het raam een beeldje van de H.Plechelmus en een belletje. Deze symbolen voor de basiliek worden gebruikt bij het begin en het eind van een processie. Het conopeum werd wat het naaldwerk betreft gemaakt door Thola Steinhage en het tintinnabulum werd vervaardigd door Willen Fitzthum. Alles in dit jaar stond min of meer in het teken van het veertigjarig priesterfeest van pastoor Gerritsen, de grote weldoener van de kerk. De inventaris werd aangevuld met een nieuwe geluidsinstallatie, smyrna-tapijten voor de zijaltaren, ontworpen door Thola Steinhage en gemaakt door de K.A. Verder kwamen er paramenten van de Missie-naaikring en een gong van de Middenstandsvereniging. Een

nieuw parochiestempel werd ontworpen en het gaf in de vier kwartieren aan dat Plechelmus het Kruis preekte op het platteland (aangegeven met korenschoven) en in de stad (aangegeven door een Sint -Maartensman te paard).

In 1951 werd de internuntius Mgr.Giobbe feestelijk ingehaald met begroeting door de burgemeester, toen hij het Plechelmusfeest kwam meevieren. De kerkverlichting werd vernieuwd en viltten kerkkussens werden aangeschaft. In 1952 vertrok kapelaan Hobbelink en kwam kapelaan Holtslag. Op 2 februari 1953 werd ons land getroffen door de Watersnoodramp met veel doden en een enorme schade aan huizen, dijken en polders. Het is onvoorstelbaar hoeveel giften de pastoor desondanks bij elkaar kreeg voor 'zijn' basiliek. Er kwam een nieuwe bronzen communiebank, die werd gemaakt door Jan Eloy en Leo Brom. De oude communiebank uit 1897 werd bij het Driekoningentaltaar geplaatst. Een nieuwe rouwversiering werd geleverd door de firma Verbunt uit Tilburg evenals de gordijnen achter de zijaltaren in de absides.

Op 17 mei 1953 ging een afvaardiging van Oldenzaal in het kader van '100 jaar Kromstaf' naar Utrecht. Het borstbeeld van Plechelmus ging mee in de bus en werd tijdens de massale festiviteiten in het stadion door de Oldenzalers rondgedragen. Bij deze gelegenheid riep kardinaal De Jong katholiek Nederland op om toch vooral de eenheid te bewaren.

Op de tweede Pinksterdag werd door "Katholiek Twenthe" dezelfde herdenking nog eens overgedaan, nu te Oldenzaal in de St. - Plechelmusbasiliek. De pontificale hoogmis werd gecelebreerd door de aartsbisschop-coadjutor B. Alfrink. In de namiddag had een academische zitting plaats met als spreker de kerkhistoricus professor L.J. Rogier uit Nijmegen met als onderwerp Philippus Rovenius.

's Avonds werd op het Plechelmusplein het toneelstuk "Eerbied voor Gods huis" opgevoerd. De pastoor schreef: "Alles is uitstekend geslaagd". In die tijd gingen elk jaar zes- tot zevenhonderd Oldenzaalse pelgrims in bussen naar de traditionele processie in Kevelaer.

2: 1954 – 1957

In 1954 begon de restauratie van de basiliek door de firma G.Vos onder leiding van architect Clemens Hardeman. Door 'verschillende omstandigheden', schrijft pastoor Gerritsen, kon het 1000-jarig jubileumfeest van de St. Plechelmusparochie niet in 1954 gevierd worden. Of dit te maken had met de nog te vervaardigden ramen voor de kerk of met het verlenen van de titel erekanunnik aan de deken, is niet bekend.

1955

Op de "meest luisterrijke" wijze werd dat jaar het St.-Plechelmusfeest gevierd en tevens het 1000-jarig bestaan van de Plechelmusbasiliek herdacht. Het feest begon met een pontificale hoogmis, met als hoofdcelebrant mgr. dr. B. Alfrink. De meerstemmige mis van Rheinberger werd uitgevoerd met gemengd koor en orkest onder leiding van dirigent Frans Oude Sogtoen, die in 1954 Toon Borghuis als dirigent was opgevolgd. De coadjutor had speciale toestemming verleend voor de begeleiding door een orkest en voor de zang van een gemengd koor. Het mannen- en jongenskoor was voor deze gelegenheid namelijk uitgebreid met zo'n acht vrouwenstemmen. Het zingen door vrouwen in de kerk was als regel niet toegestaan. Om 12 uur vond de onthulling plaats van het nieuwe standbeeld van St.-Plechelmus door mgr. Alfrink, die hierbij ook een toespraak hield. De eigenlijke feestrede werd gehouden door prof. dr. R.R. Post, hoogleraar aan de R.K.Universiteit te Nijmegen, die duidelijk aangaf dat St.-Plechelmus ook de stadspatroon was van Oldenzaal.

Om half drie werd de kinderprocessie gehouden, waaraan 2000 kinderen mee deden. Om half acht was het plechtige lof door mgr. Alfrink. De feestpredikatie was toevertrouwd aan pastoor W.van Albach, zoon van de parochie en pastoor te Utrecht. Het was de gewoonte dat tijdens het Plechelmusfeest altijd een Oldenzaalse geestelijke preekte. Alle priesters, broeders en zusters van de stad kregen een uitnodiging om het Plechelmusfeest in dit jubileumjaar bij te wonen. Ongeveer 100 kloosterlingen waren aanwezig, alleen de zusters van Heythuysen kregen geen toestemming om naar het feest te gaan. Pastoor B.Th.Gerritsen werd bij deze gelegenheid benoemd tot kanunnik van het Metropolaan Kapittel van het aartsbisdom, een eretitel die ook zijn voorganger, deken J.H. Scholten ooit gekregen had.

Begin juli ontving de heer Gerard Vos, grondlegger van het in de regio bekende aannemingsbedrijf Vos, de pauselijke onderscheiding tot Ridder in de orde van St. Sylvester. Tijdens de pontificale hoogmis van dit Plechelmusfeest werd voor de nieuwe Ridder een speciale plaats gereserveerd op het priesterkoor. Hij was gekleed in een prachtig gala-uniform met steek en degen, behorende bij deze onderscheiding. Tijdens een vierdaags bezoek aan Rome had hij dit bij de kleermaker van de paus laten aanmeten. Door de gemeente Oldenzaal werd een gebrandschilderd raam geschonken, dat episodes uit het leven van de heilige Martinus bevat. Het raam werd vervaardigd door de Oldenzaalse glazenier Jan Schoenaker. De kosten bedroegen 2500 gulden. Een permanente verlichting van de toren voor de prijs van 6000 gulden werd daaraan toegevoegd. Door de parochianen werd het St. Silvesterraam geschonken, ter herinnering aan de eerste Oldenzaalse kerk van circa 750 tot 954. Ook dit raam is van de hand van Jan Schoenaker.

Bij gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de apotheek Nieuwenhuis en tevens van het 40-jarig huwelijksfeest van het echtpaar Nieuwenhuis - Schrijnen werden de ramen van Cosmas en Damianus geschonken, beiden patroon van de apothekers. Ook deze ramen werden door Jan Schoenaker gemaakt en ze zijn geplaatst in de bovenlichten van het middenschip van de basiliek. Het huidige Plechelmuskapelletje was tot 1955 ingericht als biechtstoel en het werd in dat jaar van een altaar voorzien, ter ere van de heiligen Antonius abt, Eligius of ook wel Eloy, aan wie in vroeger eeuwen ook reeds een altaar was gewijd. Beide beelden waren uit eikenhout gesneden door Gertrud Büscher Eilert. Verder werd de H.Rochus geschonken door kerkmeester Boers. Het fraaie Jacobusraampje van Jan Schoenaker completeerde het viertal. "Alles buiten bezwaar van de kerkenkas", schrijft pastoor Gerritsen voldaan.

Het Plechelmusstandbeeld

Pastoor Gerritsen vermeldt, dat het hierboven al even genoemde beeld gemaakt was door Cephias Stauthamer (1899-1983) voor 15000 gulden met nog eens 3000 gulden voor het voetstuk. Dit grote bedrag was door de katholieken van Oldenzaal bijeengebracht uit dankbaarheid voor het feit dat Oldenzaal in de afgelopen oorlog verwoesting bespaard bleef. Dit laatste werd vooral aan de bijzondere bescherming van de heilige Plechelmus – kerk- en stadspatroon - toegeschreven.

Gerhard Weustink vertelt¹, dat reeds kort na de bevrijding via een comité plannen opkwamen om een Plechelmusmonument op te richten. Het zou een gedenkzuil moeten worden in het nieuw te bouwen stadhuis, maar in deze naoorlogse jaren was nieuwbouw van het stadhuis niet opportuun. Het comité koos daarom voor een monument. De begroting sprak van 30.000 gulden, een collecte bracht 6000 gulden op. Volgens Weustink is dit het totaalbedrag dat de Oldenzalers hebben opgebracht. Maar de plaatselijke politiek vond dat er ook een bibliotheek en leeszaal moest komen.

¹ Oldenzaal Uit de geschiedenis van een omsloten stad Mr.G.J.J.W.Weustink Uitgever De Bruyn Dinkeldruk pg.171.

Daarvoor was een startkapitaal van 10.000 gulden nodig. Het eerder genoemde kapitaal van 6000 gulden kon daar mooi voor worden gebruikt. In een circulaire deed men de suggestie om Plechelmus te eren met een bibliotheek, waarin zijn beeld een plaats kon krijgen; eventuele bezwaren konden natuurlijk kenbaar gemaakt worden. En die kwamen er in overvloed, van vele kanten. Een bibliotheek kon er altijd nog komen: dat monument was beloofd en daar bleef het bij. Verder bracht een deurcollecte - via een lijst voorzien van het stadsstempel en het opschrift "Feestgaven bij Herdenking van het 1000-jarig bestaan van de St. Plechelmuskerk"- bij veertig bemiddelde Oldenzalers het bedrag op van 7.300 gulden.

Zoals gezegd, vond de onthulling van het beeld plaats op het Plechelmusfeest van 1955, bij gelegenheid van het 1000-jarig jubileum. De inscriptie onder het beeld vermeldt:

Sint Plechelmus
 † 875
 uit dankbaarheid
 1940 – 1945

1956-1957

Pastoor Gerritsens krachten namen de laatste jaren erg af. Hij maakte nog mee dat er in de basiliek een nieuwe vloer van Obernkirchner zandsteen werd gelegd ter vervanging van de zogeheten Ragouttegels. In mei 1956 werd het gebouw van de verkennerij ingezegend, dat onder eigen beheer gebouwd was met medewerking van Architect Hardeman, de aannemers, de R.K.Ambachtsschool en met werklieden in de vrije uren. Vooral kapelaan Holtslag had er zeer veel werk voor verzet. In het priesterkoor van de basiliek kwam een zogeheten bijaltaar dat vóór in het priesterkoor geplaatst werd bij schoolmissen, om de schooljeugd meer te betrekken bij de dienst. Een nieuw altaar werd door de firma Vos voor f 587,16 gemaakt. De pastoor was nog al voorzichtig met de vernieuwing van de liturgie.

De pastoor kreeg bij zijn afscheid als adviseur van de Houtbewerkerbond een raam aangeboden met daarin afgebeeld de H. Antonius van Padua, patroon van de bond. Het raam werd geplaatst in een bovenlicht van het middenschip, waardoor nu in totaal vier afbeeldingen van St.-Antonius van Padua in de kerk aanwezig zijn. Begin december werden de grote ramen van Silvester en Martinus geplaatst, die door de parochianen en de gemeente waren geschonken.

Op woensdag 2 januari 1957 overleed pastoor Bernardus Theodorus Gerritsen. Hij was geboren te Kilder in 1884, priester gewijd 15 augustus 1910 en op 10 november 1939 tot pastoor van de Plechelmusparochie benoemd. Op de daaropvolgende zondagmiddag namen de parochianen massaal afscheid van hem in de basiliek, waarbij verkenner de wacht hielden bij de opgebaarde overledene. 's Avonds zongen de mannen van het Plechelmuskoor de dodenmetten; officiant of voorganger was deken van den Berg. De volgende dag om 10 uur werden de lauden gezongen waarna de requiemmis volgde. Vóór de lijkstoet liep de suisse, gevolgd door het kruis, kapelaan Holtslag, het vaandel, het zangkoor, bestaande uit mannen en jongens, vervolgens de dragers en de lijkkoets, geflankeerd door de collectanten. In auto's zaten de deken en assistenten, familieleden en kerkbestuur. Een vijftigtal geestelijken en vele deputaties van parochianen sloten de stoet.

In de lijkrede en in artikelen kwam hij als een bezielde, eucharistisch geïnspireerde priester naar voren, die vurig kon preken. De luister van Gods Huis, de St.Plechelmusbasiliek, was hem alles. Hij had verder een zeer grote en kinderlijke verering voor Maria en voor Plechelmus. Zijn kapelaans waren Gerben. J. Terpstra, 1945 –1948, Joh.G.Hobbelink, 1946 – 1952, Johannes M.Galama, 1948 – 1957, Th. J.E. Holtslag, 1952 – 1958, Pater Corbinianus, 1950 – 1957.

3. Pastoor J.L. Smulders: 1957 - 1966

1957

Op 25 januari 1957 werd pastoor J. L. Smulders geïnstalleerd door deken van den Berg. Smulders was niet geheel onbekend in Oldenzaal: hij was directeur van het Missiewerk in het Aartsbisdom, waardoor hij het gehele bisdom kende. Bovendien kwam hij uit de Antoniusparochie te Utrecht, waar pastoor Gerritsen pastoor was geweest, terwijl zijn vader er kerkmeester was. Pater Meeuwssen hielp de pastoor met het Missiewerk en stond hem tevens bij als assistent in de parochie.

In juli kwam er een geheel nieuwe geluidsinstallatie in de kerk. Er werd door het kerkbestuur een kapitaal pand gekocht voor f 36000,-, dat dienst zou gaan doen als Levensschool. In 1954 werden Noord- en Zuid-Berghuizen bij Oldenzaal gevoegd, zodat het territorium van de gemeente Losser de stad Oldenzaal niet meer omsloot. De oude grens is in de Bentheimerstraat nog altijd te horen als men van een asfaltstraat overgaat op een klinkerstraat. De parochie van O.L.V.-ten hemelopneming werd opgericht onder bouwpastoor Kloppenburg. Dekan van den Berg was tevens pastoor van de Antoniusparochie en pastoor Plegt had in deze periode de zorg voor de Drie-eenheidsparochie.

Restauratie 1954 – 1958

In 1956 was de kerkrestauratie al een eind gevorderd. De gordelboog in het middenschip was versterkt en de verzakte Noord-ingang werd opgeknapt. Het hele dak van de Noordkant (de zogeheten 'peerdehook') werd opnieuw van spanten voorzien. Het dak werd bovendien verlaagd en er werden nieuwe leien aangebracht. De oude dakkapellen kwamen niet meer terug. Het aangebouwde tochtportaal aan de zuidkant werd wegens instortingsgevaar afgebroken en het huidige binnenportaal kwam er voor in de plaats.. De drie heiligenbeelden van Wiro, Plechelmus en Otger kwamen nu buiten te staan. Ook het dak van de Zuidbeuk, ook vaak Plechelmi-kerk genoemd, werd vernieuwd. Het hek tussen torenruimte en kerk werd weggenomen en een nieuwe orgelzolder en balustrade werden gemaakt. De toegang tot de orgelzolder ging nu via de stenen wenteltrap in de torenmuur, waarvoor een doorsteek naar de zangzolder werd gemaakt. Het hekwerk om de buitenkant van het priesterkoor van de kerk werd weggenomen.

In september kwam in de plaats van kapelaan Galama kapelaan H. van 't End naar Oldenzaal.

1958

In de Noord-zijbeuk ('peerdehook') was een tochtportaal gebouwd, zoals dat ook aan de zuidkant in de kerk nog te zien is. Dit was een doodzonde in de ogen van de architect van de Rijksdienst van Monumentenzorg: de doorkijk in deze fraaie Romaanse gang werd door een 'vierkante doos' volledig geblokkeerd. De architect kreeg geen bevredigend antwoord op zijn vraag wie deze 'illegale' ingreep had gepleegd. In juni werd de restauratie voorlopig stil gelegd en na deze moeilijkheid met het portaal werden de zogeheten werkketen weggenomen. Uiteindelijk werd het vervolg van de restauratie afgeblazen, zodat het gedeelte bij de sacristie niet werd meegenomen.

Kapelaan G. Pierik kwam vanuit Ulft naar de Plechelmus en kapelaan Holtslag vertrok naar Utrecht. Op 21 september werd aan de Morsweg (nu bij de school De Wendakker) een landkruis opgericht dat daarvoor steeds in de hoek bij de Zuid-abside, buiten tegen de kerk had gestaan. Na een plechtige bidtocht werd het gewijd en aan de buurtbewoners toevertrouwd.

In de kerstnacht overleed juwelier Hein Kormelink, sedert 1923 tweede organist van de St. Plechelmus. In 1957 had hij nog de onderscheiding Pr Ecclesia et Pontifice ontvangen voor zijn vele verdiensten voor kerk en maatschappij en voor de middenstand van Oldenzaal.

1959

In het voorjaar werd het Pels-orgel van vuil ontdaan dat tijdens de restauratiewerkzaamheden in de kerk in het orgel was geraakt. In september bestond de St.-Paulusgroep 25 jaar. Kapelaan Van' t End werd overgeplaatst naar Deventer en vanuit Arnhem kwam kapelaan Effing naar Oldenzaal. De voetbalclub Quick '20 bleek een huurachterstand te hebben: het voetbalveld was eigendom van de parochie en destijds aangekocht om de oprichting van een katholieke voetbalclub mogelijk te maken. Op 20 september organiseerde de pastoor een bidtocht naar het eerdergenoemde landkruis aan de Morsweg. Dit zou uitgroeien tot een jaarlijkse traditie, waarbij het koor van mannen en jongens telkens zong. In het najaar kreeg de St.Plechelmusbasiliek een nieuwe organist in de persoon van Gerard Bartelink, leraar klassieke talen aan het Carmellyceum. Hij volgde Alphons Gaalman op die organist werd van de Lambertuskerk in zijn woonplaats Hengelo.

De jaren zestig

De Plechelmusparochie had na de afsplitsing van de Antonius in 1912 en de Drie-eenheid in 1930 een vrij vreemd gevormd territorium gekregen. De kern binnen de wallen met vrij smalle uitlopers naar de Koppelboer van een paar honderd meter inclusief de Scholtenhof en de Bloemenbuurt met de uitloper tussen het Gammelkerstraatje en ongeveer een paar honderd meter richting de Oude Weerseloseweg. Deze kern binnen de vroegere grachten ging nu voor het grootste deel 'op de schop'. De plannen voor de stadsvernieuwing waren begin jaren vijftig reeds bedacht. Nu begon op grote schaal de kaalslag; aantrekkelijk voor de plannenmakers, want er werden de nodige premies voor ontvangen. Voor de Plechelmusparochie was dit een tragische aangelegenheid, want nu verdwenen vele parochianen uit de binnenstad. Een nieuw stadhuis, steeds opnieuw te klein, zou vanaf 1965 de kwetsbare omgeving tussen Hofkerk en basiliek domineren.

De Vijfhoek lag er jaren bij als een kaal terrein met doelloze straatjes, alsof de oorlog nog maar net voorbij was. Bezoekers van Oldenzaal stelden toen vaak de vraag of de stad in de oorlog zwaar gebombardeerd was. Toen de opbouw weer begon werd een groot gedeelte winkelcentrum. De bouw van de Walgaarden- en Molkenboer-flats bracht weer instroom van nieuwe bewoners van wie velen uit andere parochies kwamen, waardoor het vaak moeilijk werd om deze mensen bij het parochieleven te betrekken. Het opbouwwerk moest weer opnieuw beginnen.

1960

Op 13 maart vroeg kerkmeester Boers zijn ontslag aan en hij kreeg dat eervol na 37 jaar trouwe dienst. Op 4 juni bood de firma Cohen, in verband met het 50-jarig bestaan van het bedrijf, in de persoon van directeur-eigenaar Corwin het Aäron-raam aan dat gemaakt was door glazenier Jan Schoenaker. De Cohens zijn van oudsher de priesters in de Joodse eredienst.

Het Veertigurengebed was van 16-19 juni. gedurende drie dagen werd dan het Allerheiligste Sacrament 40 uur ter aanbidding uitgesteld. De bidtocht naar het landkruis werd dat jaar gehouden op 18 september. Twee neomisten Paul Bruggeman en Herman Bergsma werden dat jaar gewijd en vierden de eerste H.Mis in de parochiekerk. In oktober werden er nog twee nieuwe biechtstoelen in gebruik genomen; de oude biechtstoelen in de toren werden opgeruimd. De naamlijsten van de

kapelaans in de twee nissen in de Westmuur van de Zuid-beuk werden weggehaald om er twee biechtstoelen in te zetten. Het is niet bekend waar de naamlijsten zijn gebleven. Van onderhuidse pastorale moeilijkheden leek nog niets te bespeuren: alles bleef zoals het was. De vertrouwde diensten van lof, vespers, biechten: niets leek te wijzen op de komende omwenteling. De biechtstoelen werden zelfs nog voorzien van verwarming en de koster en het huishoudelijk personeel kregen zicht op een pensioenregeling.

1961

In februari werd een hoogmis vanuit de basiliek via de radio uitgezonden. Kapelaan Metternich uit Enschede hield in de vastentijd de lijdensmeditaties; de vasten- en onthoudingsdagen werden nog aangehouden. Op een onthoudingsdag mocht geen vlees gebruikt worden, alle vrijdagen golden als zodanig. Op vastendagen mocht alleen bij de hoofdmaaltijd vlees gegeten worden en bij het andere eten niet.

De heer Corwin schonk een tweede raam; het bevat een afbeelding van Mozes, de broer van Aäron. In de advent werd begonnen met het gebruik van de misboekjes of missaaltjes 'Bron van Christelijke Geest'. Koster Jan Muller kreeg een nieuwe toog: zijn laatste.

1962

Tot dit jaar werden de kerkbanken steeds gehuurd of gepacht. Het kerkbestuur verhuurde ze steeds bij opbod en dat gaf soms aanleiding tot onverkwikkelijke incidenten. Een bank werd vaak in zijn geheel door iemand gepacht, die hem dan gedeeltelijk weer onderverhuurde. Het was een probaat middel om geld te werven al was het niet bepaald sympathiek. Na de afschaffing van de bankenpacht in 1962 kwamen alle plaatsen vrij: tegen betaling van 25 cent kon men zitten, waar men wilde. Schoolkinderen waren vrijgesteld van betaling. Staanplaatsen werden ook op 25 cent gesteld. De bedoeling was duidelijk. Een apart collectantencollege werd in het leven geroepen; Jans Pol noemde ze oneerbiedig 'kwartjeskearls'.

In die tijd bestonden drie pauselijke missiegenootschappen; het Pauselijk Genootschap tot Voortplanting van het Geloof om de mensen te interesseren voor de uitbreiding van het geloof en tevens door gebed en ook gelden de missiegebieden te helpen. Verder het Sint-Petrus Liefdewerk om de opleiding van inlandse priesters te steunen; voorts de Kindsheid om kinderen jonger dan 13 jaar op te wekken tot gebed en hulp aan de missie. De zogeheten Kindsheidprocessies waren in die tijd overbekend. Ze zijn nu onder de noemer Missio gebracht.

De lijdensmeditatie werden gehouden door pater Gemmeke, prior van het Carmelietenklooster bij het Lyceum. Op het Plechelmusfeest werd de hoogmis via de radio uitgezonden; het Plechelmuskoor, onder leiding van Frans Oude Sogtoen, zong bij die gelegenheid de 5-stemmige mis 'L'Homme Armé' van Jan Mul. De bidtocht naar het landkruis was er nog steeds. In de kerkbanken kwamen nieuwe viltkussentjes te hangen in plaats van de oude rubberen. Een leuning aan de wenteltrap bevorderde de veiligheid voor de zangers.

1963

De Radboudschool (jongens) en de Maria van Altijddurende Bijstand-school (meisjes, de vroegere zusterschool) werden gemengde scholen (jongens en meisjes) te beginnen bij de eerste klas. Op den duur werd het daardoor moeilijk uitsluitend uit de Radboudschool voldoende jongens te rekruteren

voor het jongenskoor van de kerk. Na overleg met de verschillende pastoors ging dirigent Frans Oude Sogtoen, door de nood gedwongen, er toe over jongens te werven uit alle parochies van Oldenzaal. Zo kwam uiteindelijk een stads-jongenskoor tot stand.

Op 14 en 15 augustus ging het kerkbestuur met het reliekbeeld van St. Plechelmus naar Tegelen, ter opluistering van het 1000-jarig bestaan van de parochie aldaar. De overlevering aldaar zegt namelijk dat Plechelmus in Tegelen de eerste Martinuskerk daar heeft gesticht.

Op 22 december was er een oecumenische kerstavondzang in de basiliek, een nog niet eerder in de annalen voorkomend evenement.

Pastoor B. Plegt van de Drieëenheidparochie overleed en werd opgevolgd door W. Boelens, die na jaren leraarschap aan het seminarie een vurig aanhanger van de kerkvernieuwing bleek te zijn geworden.

Een vierde aanvullende begroting van het kerkbestuur om te proberen het laatste deel van de nog onvoltooide restauratie weer op gang te krijgen onder architect Hulshof, had geen succes.

1964

Voor de aanstaande eeuwfeesten 1665 – 1965 in de afgesplitste parochies Saasveld-Deurningen, Rossum en De Lutte vroegen Saasveld en Rossum een reliek van Plechelmus aan in Oldenzaal. De Lutte zocht het hogerop in Sint Odiliënberg.

Op 24 mei deed plaatsgenoot Johannes Wessels zijn eeuwige Professie als broeder in de congregatie van de Salesianen. Father Scholten vierde het 25-jarig priesterfeest met een hoogmis en danklof.

Het grote Plechelmusraam, dat in 1963 door de jubilerende firma Vos werd geschonken, was gereed en de koppen van de twee andere grote ramen werden ook vernieuwd. Als geschenk van de familie Otttenhof werden twee kleine ramen aangebracht in het Romaanse koorgedeelte, met twee evangelisten en twee ruiters uit het Boek Openbaring afgebeeld.

Bij het begin van het schooljaar kregen de lagere scholen voor het eerst de vrije zaterdag.

Kapelaan Effing werd pastoor te Pannerden en kapelaan Brummelaar kwam van Abcoude naar Oldenzaal.

Op de eerste zondag van de advent, 29 november, ving de 'nieuwe liturgie' aan. In verband hiermee was het noodzakelijk voor de priester om met het gezicht naar het volk te celebreren en om het altaar meer naar voren te plaatsen. Er werd een verhoging aangebracht naast de preekstoel, waarop een klein altaar werd geplaatst, vervaardigd van zwaar multiplex. Vier op steen gelijkende asbestpijpen functioneerden daarbij als kolommen die nog tot 1992 dienst gedaan hebben, waarna ze – goed ingepakt – nog nèt probleemloos ingeleverd worden...

L. Kock nam afscheid van Oldenzaal en daardoor van het kerkbestuur; hij werd uitgezwaaid met veel dank voor zijn werk als penningmeester, dit vooral tijdens de restauratie. Het plan kwam op om het KJV-gebouw op te knappen voor parochiële doeleinden. Het hoofd van de Radboudschool, ter Hofstede, werd opgevolgd door de heer Wegman. H. A. Riekhoff, directeur van de ABN, werd penningmeester van het kerkbestuur.

1965

Het nieuwe stadhuis vlak naast de basiliek domineerde vanaf nu de Ganzenmarkt. Het KJV.-huis werd geheel gerestaureerd en heringericht en kreeg de nieuwe naam Elleboog. De administraties van de Katholieke Onderwijs Centrale Oldenzaal (KOC) en de Gezinszorg namen er hun intrek. J.Sanders werd opvolger van Wegman aan de Radboudschool.

Een extra mis werd ingevoerd: die op zondagavond en deze zou wisselend per parochie gevierd worden. Ook wilden de kerkbesturen naar één collecte per mis om zo onnodige hinder tijdens de dienst te voorkomen. Verder was invoering van boetevieringen op maandag- en dinsdagavond vóór kerstmis een groot succes: ze werden druk bezocht want men was blij, van het biechten bevrijd te zijn. Het nieuwtje was er echter in latere jaren snel af, schuld en boete raakten zichtbaar uit de mode.

In 1965 waren er voor het eerst twee nachtmissen: om 12 uur en 's ochtends om 5 uur. De collecte 'Twente 2000', aanvankelijk bestemd voor de kerkenbouw in Twente, werd ingevoerd. Later – er werden geen kerken meer gebouwd – was deze collecte meer projectgericht en kadervormend.

1966

Het 12½ -jarig priesterfeest van kapelaan Pierik werd in januari gevierd met een receptie bij Heininks Betske. Kerkbestuurslid Teggeler kreeg eervol ontslag na vele jaren trouwe dienst.

Twee nieuwe ramen in het Romaanse koor boven de koorbanken maakten de vier evangelisten compleet en ook de ruiters uit het boek Apocalyps. Uit collectes en giften van weldoeners werd het geld hiervoor bijeengebracht, hernieuwd teken van continue zorg voor verfraaiing van de basiliek. De nieuwe vrijheid, blijheid en de mondigheid brachten echter te weinig geld in het laatje van de parochie. Op 3 en 4 maart werden 150 parochianen uitgenodigd om over de financiën te praten. De collecte zou meer moeten gaan opbrengen en daarom werd aan een actie met de naam 'Guldencollecte' gedacht. De vaste inkomsten van de bankenpacht waren weggefallen en de beminde gelovigen waren van vroeger de 'klingelbuul' nog gewend. Als misdienaar kregen we van de pastoor met Nieuwjaar een kwartje, dat we alleen aan centen uit de collectekist onder zijn toezicht mochten uittellen. In die kist zaten bijna uitsluitend centen, daarom viel het niet mee om de inkomsten uit de collectes fundamenteel te verhogen.

Hernieuwing van de doopbeloften was nog aan de orde. Hierbij verklaarden de twaalfjarigen plechtig dat ze de doopbeloften, door de ouders gedaan, ook onderschreven. In de kleuterschool aan de Zuidwal was oppas geregeld tijdens de twee laatste missen op zondag. Op 28 augustus werd begonnen met het zingen van Nederlandse liederen tijdens de mis van half negen. Een jongenskoor onder leiding van schoolhoofd J.Sanders ondersteunde de zang. Later nam ook Herman Elferink daaraan deel met een meisjeskoor. In heel Oldenzaal werd het bidden van het eucharistisch gebed in het Nederlands ingevoerd. Gespreksgroepen ontstonden in verband met het Nederlands Pastoraal Concilie. In oktober kwam er een gezamenlijk actie ten behoeve van de verspreiding van de Nieuwe Catechismus, waardoor de aanschafprijs veel lager kon worden. Het boek is veel gekocht maar door zijn omvang betrekkelijk weinig gelezen. Bij het ingaan van de winterdienst bleek dat de aanvangstijden van de missen gesteld waren op half 8, kwart voor negen, 10 uur de hoogmis en om half twaalf. De katholieke scholen kregen een centraal schoolbestuur.

1967

In februari werd de zaterdagavondmis – een volstrekt nieuw fenomeen - ingevoerd om de gelovigen die steeds meer hun eigen gang gingen nóg meer service te verlenen: de Dag des Heren kreeg er een avond bij.

Op 28 februari ontving pastoor Smulders – sinds 1957 als zodanig in Oldenzaal - zijn gevraagde eervol ontslag. Op zondag 12 maart had de afscheidsreceptie plaats. De pastoor werd gul bedacht met vele cadeaus, hij ging met emeritaat en kwam te wonen in een bungalow in Maarn, waar hij eerder pastoor was geweest.

4. Pastoor J.J. Van Burgsteden: 1967 - 1979

Op 16 maart 1967 vond de installatie plaats van pastoor J.J. van Burgsteden door deken van den Berg. De laatste zei tot de nieuwe pastoor: "U krijgt geen rijke parochie, want de rijkdom van de Plechelmusparochie zit alléén maar in de stenen van de basiliek en die kun je niet verkopen". In mei werd het 12½ -jarig priesterfeest van kapelaan Brummelaar gevierd. In augustus vertrok kapelaan Pierik naar Utrecht.

In het museum het Palthehuis was ter gelegenheid van de opening van het nieuwe stadhuis een tentoonstelling van oude kerkelijke kunst. Het geheel stond onder leiding van dr. D. Bouvy, conservator van het Aartsbisschoppelijk Museum, nu Catharijneconvent, te Utrecht. Naast kerkelijke kunst uit Twente en uit de collectie van het museum te Utrecht, waren er verschillende kunstvoorwerpen uit het bezit van de St. Plechelmusparochie te zien.

Rond het Plechelmusfeest ontstond door ontactisch handelen van de pastoor veel commotie bij de parochianen. Het Plechelmusfeest werd gevierd met een avondmis op de dag zelf (15 juli) en met een hoogmis op 16 juli met 's avonds een lof met processie. De novene, de plechtige vespers op de vooravond en het kinderlof verdwenen. Tot vorig jaar was het de gewoonte geweest om op de dag zelf een plechtige hoogmis te vieren en vervolgens om vier uur een lof met processie voor de kinderen en 's avonds een lof met processie voor volwassenen te houden. Tijdens de processie in de kerk met het verguld zilveren reliekebeeld van de kerkpatroon zorgde de harmonie St.-Joseph voor de muzikale begeleiding. De pastoor wilde het volgens hem 'spectaculaire' rond het Plechelmusfeest verwijderen en bovendien was het moeilijker geworden om in deze vakantieperiode voldoende mensen bijeen te krijgen voor de kerkelijke vieringen. Een ander facet van de kerkelijke vernieuwingen was het plan van de pastoor om tot de oprichting van een parochieraad te komen, het altaar te moderniseren en het celebreren der rouw- en trouwdiensten te vereenvoudigen door de zogeheten 'mis met drie heren' af te schaffen.

Deken van den Berg had zijn ontslag aangevraagd en eervol gekregen. Een novum deed zich toen voor want de priesters van het dekenaat mochten voor het eerst een kandidaat voordragen. Bij zijn installatie tot deken noemde pastoor van Burgsteden het ambt van deken geen erebaan maar een opgave.

1968

De nieuwe kerkverwarming – in 1967 voor 30.000 gulden aangeschaft - werd in de kelder onder de sacristie geplaatst. Van de oude kolenkachel uit 1930 was men overgegaan op de gaskachel van de firma van der Mark uit Veendam; deze verwarming bleef in gebruik tot 1994.

Kapelaan Huitink ging over naar de Mariaparochie na eventjes kapelaan geweest te zijn in de Plechelmusparochie.

In april werd een dameskoor opgericht voor de rouw - en trouwdiensten; in augustus kwam het koor, dat onder leiding stond van dirigent Frans Oude Sogtoen, voor het eerst in actie. Al sinds de jaren '40 was juwelier Jan Kormelink de vaste organist voor deze vele doordeweekse diensten.

De eerste communie werd gedaan door 81 kinderen.

Op 12 maart was er een vergadering in 'Elleboog' georganiseerd voor alle kerkbesturen van het dekenaat. Een uiteenzetting over de kerkelijke financiën resulteerde in de oproep tot meer samenwerking in stad en dekenaat. In mei besloten de vier kerkbesturen van de stad om per 1 september eenzelfde collecte-systeem - de zogeheten guldencollecte - in te voeren en ook bedrag aan plaatsengeld te harmoniseren. Volwassenen dienden 25 cent te betalen en het tarief voor kinderen tot 10 jaar was 15 cent.

Het patroonsfeest werd gevierd op zondag de 14^e juli met processie en hoogmis. Op de 15^e was er een avondmis die door 400 kerkgangers werd bezocht.

Het zilveren priesterfeest van dekenpastoor van Burgsteden werd gevierd tijdens een plechtige hoogmis, waarbij het Plechelmusmannen- en jongenskoor de Nicolaimesse van Joseph Haydn zong. Tussen 1964 en 1968 liep het aantal parochianen terug van 5120 tot 4563.

In oktober 1968 werd het Comité Orgelconcerten - dat al sinds 1949 een viertal keren per jaar concerten organiseerde in de basiliek - omgevormd tot de Stichting Orgelconcerten St. Plechelmusbasiliek, zulks in verband met de voorgenomen aanschaf van een orgel ter vervanging van het Pels-instrument uit 1948. Voor de financiering ervan vroeg de Stichting f15.000, - van de gemeente. De gemeenteraad besliste na enig rumoer om een subsidie van f 10.000, - te geven en er na een half jaar nog eens f 5000, - aan toe te voegen. De Stichting Orgelconcerten had zelf, via sponsoring, 8000 gulden bijgedragen. Verder bracht een huis aan huis collecte voor dat doel f 1800, - op.

1969

Nieuwe parochiebundels werden in gebruik genomen. Ze waren op initiatief van kapelaan Brummelaar samengesteld en uitgegeven.

Burgemeester De Vries ging met pensioen en burgemeester Reijnen volgde hem op. Het voetbalterrein werd verkocht.

Op 16 maart ging een jongerenmis in première. De tekst was gemaakt door Geert Christenhusz, de muziek gecomponeerd door Alphons Gaalman en het jongerenkoor Scaramouche tekende voor de uitvoering ervan.

In juli werd het 'nieuwe' orgel aangekocht. Het betrof een tweeklaviers mechanisch Witte-Bätz-orgel, gebouwd in 1889 voor de inmiddels gesloten Grote Kerk te Hoorn. Tegelijkertijd werd een onderhoudscontract met de orgelmaker Verschueren uit Heijthuijsen getekend.

In augustus werd met de bouw van de Walgaarden-flat begonnen.

Een parochiële commissie, bestaande uit de heren Wijnants, Vennegoor en Kuiper, zette de parochie op de kaart middels adressen en een indeling in 15 wijken. Aan de hand hiervan werden de gezinnen bezocht om mee te doen aan de actie Kerkbalans. Er werd voor het jaar 1970 f 20.000, - toegezegd. De parochie telde toen 4164 leden. De parochieavonden die werden georganiseerd, bleken geen succes. De zogeheten 15-jarigenweek was dat overigens wél.

Kapelaan G. Pierik werd bouwpastoor in de Thij. De parochiegemeenschap de Thij, later Emmaus genoemd, begon in een gemeenschapshuis. De Rondweg werd de grens met de Plechelmusparochie. Een miskoffer werd aangeschaft en ook een opvouwbaar draagbaar.

1970

Bij de zogeheten kanselruil op 4 januari preekte Dominee Hauer in de Plechelmusbasiliek en kapelaan Brummelaar deed hetzelfde in de Hervormde kerk. Verder werd naarstig gezocht naar leden voor een parochieraad. Aan de 1^e communie namen 74 kinderen deel en aan het dankfeest 78 zesdeklassers.

Het R.K. kerkhof raakte vol en de vraag rees of niet beter kon worden overgegaan tot één algemene begraafplaats. Gesprekken tussen pastores en B en W volgden. Er volgde ook een reorganisatie van de Stichting tot het verzorgen van R.K.begravenissen. De koster verloren nu hun neveninkomsten, doordat één van hun, de koster van de Drieëenheid, werd benoemd tot uitvaartleider. Op deze wijze hoopte men een betere service te kunnen verlenen en verder op kosten te kunnen besparen. De directeur werd de heer J.Haarman. Het gaf nog al wat strubbelingen met belanghebbenden.

In april werd de opbouw van het Witte -orgel in de basiliek stopgezet: er waren moeilijkheden gerezen tussen de Rijksdienst en het kerkbestuur over het orgelfront dat in neo-renaïssancestijl was uitgevoerd. Deze stijl paste volgens Monumentenzorg niet bij het Romaans-gotische karakter van de basiliek. Er moesten alternatieve plannen worden ingediend voor een passend front. Deze leidden uiteindelijk tot het vervaardigen van het huidige 'eigentijdse' orgelfront.

Het Plechelmusfeest werd op zaterdag 12 juli gevierd met een processie met medewerking van de St.-Jozefharmonie en het mannenkoor van de basiliek. Op woensdag 15 juli was er in de ochtend een plechtige hoogmis en 's avonds een viering zonder zang.

Op 5 oktober herdacht Jan Muller zijn 25-jarig kosterschap. De heer Grönefeld was 55 jaar lid van het koor. Het aantal parochianen was ondertussen met 25% gedaald tot 3842 leden.

Deken van Burgsteden wilde bij de benoemingscommissie van het aartsbisdom een jonge priester vragen, die als pastoor naast de deken zou werken. De functie van deken was in de loop der jaren uitgegroeid tot een taak van drie dagen in de week. Dit plan werd door hem aan het kerkbestuur en de leden van de parochieraad voorgelegd.

In december vertrok kapelaan Brummelaar naar Ootmarsum.

Het dekenaat Oldenzaal werd ingedeeld in 3 conferenties (werkgebieden): de conferentie Oldenzaal, met 13 priesters en 21.000 katholieken; de conferentie Denekamp met Lattrop, Tilligte, Noord-Deurningen, Beuningen, en De Lutte, met 8 priesters en 11.000 katholieken; en de conferentie Ootmarsum-Weerselo met Rossum, Saasveld en Deurningen met 10 priesters en 11.000 katholieken. De godsdienstige vorming op de basisscholen werd door kapelaan Stapelbroek als stadscatecheet begeleid.

De zogeheten jongerenmis oftewel mis 'in moderne stijl' steeg in de onkosten voor de muzikale vormgeving ervan van f 85,- naar 150 gulden. Het kerkbestuur vond dit wel erg veel en besliste de vieringen te laten vervallen. Vanuit Kevelaer kwam pater Beernink naar Oldenzaal om persoonlijk assistent van de pastoor te worden met tevens de doopvoorbereiding van volwassenen voor het hele dekenaat.

De heer W. Kolbrink nam de zorg voor het kinderkoortje over van de hoofden van beide scholen, die er mee begonnen waren.

De pastoors kregen een door het bisdom vastgesteld salaris. Dit was niet hoog. Maar tegelijkertijd hadden ze geen woonlasten en ze ontvingen een bepaald bedrag aan huishoudgeld. Ook dit waren bisschoppelijke bepalingen. Een halve pensioenpremie en een telefoonabonnement werd er nog aan toegevoegd.

Tot dusver ontving de pastoor steeds een vast bedrag van 500, later 700 gulden per jaar voor hemzelf en voor de kapelaans. Daar kwamen nog de gelden bij voor de te lezen missen en allerlei andere giften voor diensten als dopen. Verder bleef nog heel lang het biechtgeld bestaan. Alles bij elkaar was het bepaald geen vetpot, behalve wanneer ze een 'pothest' – een geschenk bestaande uit allerlei vleessoorten van een geslacht varken - meekregen, maar dat was meer iets voor het platteland. In Nederland werd en wordt het onderhoud van priesters volledig door de parochianen opgebracht. Met het geld van de verkoop van de seminaries in de jaren zestig werd voor de priesters en diakens een pensioenregeling getroffen binnen het P.K.I., het Pensioenfonds Katholieke Instellingen.

1971

In februari 1971 gingen de Tarcisius- en de Paulusgroep een fusie aan, omdat het aantal leden van de verkenners terugliep. Bovendien was de Tarcisiusgroep de blokhut aan de Oude Weerselosestraat kwijtgeraakt door de verkoop van het gebouw aan de firma Zwiep.

Op 1 juni was het eindelijk zover dat de montage van het Witte-orgel op de koorzolder gereed was en op 17 oktober werd het officieel in gebruik genomen met een concert.

Begin juni gingen de parochieraden en een aantal kerkbesturen akkoord met de komst van vijf paters Carmelieten die hun intrek zouden nemen in de Antoniuspastorie per 1 september. Het ging allemaal zeer snel, want de aldaar woonachtige pastoor Snoeren werd pas in 1972 te Angeren benoemd. Vermoedelijk werden de benoemingen door de benoemingscommissie en deken Van Burgsteden doorgedreven.

De gezamenlijke kerkbesturen van Oldenzaal kwamen overeen om alle parochiële salarissen vanaf 1 januari 1972 uit één stadspot te betalen. Iedere parochie droeg zijn deel bij naar het aantal eenheden, vastgesteld door de som van het aantal parochianen en de kerkgangers te delen door twee. Een parochiële stadsraad bleek nog niet haalbaar te zijn, zodat er dus eerder een stadsteam van pastores ontstond dan eenheid van parochies. Het plan hield in, dat de pastores in teamverband zouden gaan werken en hun visies daarbinnen zouden kunnen uitwisselen. De paters Carmelieten werden door het bisdom aan de Antonius- en Emmausparochie aangeboden, iets dat niet echt strookte met het bedoelde teamverband. De taakverdeling voorzag erin, dat de paters Strijtveen en van der Veght in de Thij zouden gaan werken en de paters Schwering, Bekhuis en Van Loon de zielzorg in de Antoniusparochie op zich zouden nemen. Laatstgenoemde zou voor de helft dekenaal assistent zijn en de zorg voor de jeugd op zich nemen.

1972

Vanuit het bisdom werd er in deze jaren op gewezen, dat het onderhoud van grote pastorieën steeds moeilijker zou worden. Vele stadsparochies overwogen toen afslanking of verkoop ervan. De Plechelmuspastorie was door zijn omvang als woning voor pastoor en drie kapelaans en huishoudsters (nu huisgenoten) erg groot en leek als zodanig niet meer nodig voor de toekomst. De ABN wilde de pastorie wel kopen; er kwam ook een besluit van verkoop, maar de pastoor voelde zich overrompeld en schrok. Hij kwam op het besluit terug en werkte niet mee bij de keuze van een huurwoning. Meerdere kleine wrijvingen die al eerder hadden plaatsgevonden bemoeilijkten een

oplossing van het geschil. Er kwam nog bij dat ook de blokhut op de nominatie voor verkoop kwam, hetgeen ook veel problemen gaf. En toen de pers van een woordvoerder van het aartsbisdom vernam dat de pastoor belangenverstrengeling zou hebben gesuggereerd in deze zaak, escaleerde het tot een open conflict en in juli bood het kerkbestuur zijn ontslag aan bij de aartsbisschop. Het betrof de leden C.J. Scholten, secretaris, H.H.A. Riekhoff, penningmeester en G.J.H.Vos en A.G.Brouwer, leden. De pastoor gaf later echter de verklaring af dat bij het bericht aan de pers zijn woorden waren omgevormd en dat het nooit zijn bedoeling was geweest de eerlijkheid en de onbaatzuchtigheid van de kerkmeesters in twijfel te trekken.

Ondertussen fuseerden de verkennergroepen bestuurlijk in de Stichting Titus Brandsma en de pas opgericht parochieraad verzette veel werk om het parochiebestuur weer op gang te krijgen. Pastor J.Huisman kwam dit jaar naar Oldenzaal.

1973

Kandidaat-kerkbestuursleden werden gepolst en uitvoerig bijgepraat om nieuwe moeilijkheden te voorkomen. In april liet de pastoor per brief aan de parochianen weten, dat de vier afgetreden kerkbestuursleden door de aartsbisschop per 27 april herbenoemd werden en dat tegelijkertijd vier nieuwe leden waren benoemd om na een inwerkperiode de bestuurstaken te kunnen overnemen. De nieuwe leden waren J.Hilt, secretaris, J.Velers, penningmeester en de leden H.Geerdink, G.Derksen en J.Wegdam. A.Brouwer uit het vroegere kerkbestuur bleef en werd gespreksleider der kerkbestuursvergaderingen. De verslagen van de vergaderingen werden voortaan door de nieuwe secretaris in kopie aan alle leden verstrekt om misverstanden te voorkomen.

In augustus begon de sloop van de fabriek Molkenboer om plaats te maken voor woningen. Hendrik Kristen was in september 25 jaar Suisse. Hij was in 1948 op de pastorie ontboden, alwaar hem door de pastoor werd medegedeeld dat hij van nu af aan Suisse geworden was.

Omdat dirigent Frans Oude Sogtoen het St. Plechelmuskoor per 1 september zou gaan verlaten, werd na advies van de Hengelose musicus August Vörding de dirigent Frans ter Horst benoemd tot opvolger. Frans Oude Sogtoen had vanaf 1954 de koren geleid, maar kon uiteindelijk deze taak moeilijk nog combineren met het directeurschap van de Plechelmusmavo.

In oktober namen drie kerkbestuursleden afscheid. De Stichting Maatschappelijke Dienstverlening vertrok uit de Elleboog naar de Drieënhedpastorie. Ook de administratie van de KOC ging naar een nieuw eigen pand. In december werd het voorlopig koopcontract van de pastorie getekend, nadat was gebleken dat herroeping van het eerder vermelde mondelinge besluit niet wenselijk was.

1974

De gezinsmissen voor ouders en kinderen werden ingevoerd.

Een lening van 25.000 gulden per parochie werd renteloos verstrekt aan de Emmausparochie; de terugbetaling ervan zou na 2000 plaats vinden.

Het kerkbestuur voerde actie om de onevenwichtige verdeling van de pastores over de Oldenzaalse parochies. De Plechelmusparochie had één pastoor die tevens halftime deken was en verder pater Beernink, die voor 25% inzetbaar was voor de kerkdiensten en voor het dooponderricht dat hij voor het hele dekenaat verzorgde; de andere Oldenzaalse parochies hadden elk twee fulltime priesters.

De Titus Brandsmastichting kocht de blokhut voor f 11.410, - , waarvan 50% in een keer moest worden betaald en het overige in 10 jaar kon worden afgelost. Bij verkoop door verandering van bestemming had het kerkbestuur het recht de blokhut voor hetzelfde bedrag terug te kopen.

Het kerkbestuur ging op zoek naar een geschikte woning voor de pastoor, want het was niet de bedoeling om woonruimte te blijven huren. Volgens de opvatting van de toenmalige kerkbestuursleden zou een aangepaste burgerwoning op den duur van veel meer waarde zijn dan de grote pastorie. Bovendien zou een huis in de binnenstad altijd zijn waarde houden.

1975

Per 1 januari werd de Karmeliet pater Schwering benoemd, administratief voor viervijfde deel, omdat de pater voor het overige deel zijn kloosterverband als Karmeliet wilde onderhouden. Daarom waren de Karmelieten vanaf het begin in de Antoniuspastorie gaan wonen.

De Elleboog stond leeg, had zeer veel onderhoud nodig en daar zou ook nog eens een kostbare restauratie van de Plechelmusbasiliek bij komen. De plannen hiervoor waren al in 1973 gemaakt door het Architectenbureau Pouderoyen uit Nijmegen. Het dak zou van nieuwe leien moeten worden voorzien, omdat de koperen haken door smog waren aangetast en de leien daardoor als lawines in de goten vielen. De Elleboog werd uiteindelijk verkocht en er werd in de Gasthuisstraat grond aangekocht van de oude school. In maart kwam de machtiging van het aartsbisdom voor aankoop binnen en tevens een machtiging voor de verkoop van het kerkhof aan de Hengelosestraat aan de gemeente. Een commissie van de Antonius- en Plechelmusparochie had het beheer hiervan gehad, maar in feite waren het de deken en een administrateur die de zaken regelden. De tarieven waren niet met de onkosten meegegroeid, zodat het financieel niet mogelijk was om een nieuw eigen kerkhof aan te leggen.

Het jongenskoor van de St. Plechelmusbasiliek – in 1915 opgericht met Toon Borghuis als eerste dirigent - bestond dit jaar 60 jaar en dat werd met een feestmis en receptie gevierd. De pastoor betrok met zijn huisgenoten twee woningen in de Pastoriestraat. Een parochieblad werd heel wenselijk geacht om de parochianen beter te informeren: de deken schafte hiervoor een stencilmachine aan.

Er kwam een aanvraag vanuit Maastricht om het reliekbeeld van St. Plechelmus mee te laten trekken in de processie – de heiligdomsvaart - door de stad, hetgeen werd toegezegd door kerkbestuur en pastoor.

1976

Vlak vóóordat de Maastrichtse processie zou plaatsvinden, werd een poging tot inbraak gedaan in de Plechelmusbasiliek en de politie vond het niet veilig genoeg om het Plechelmusbeeld naar Maastricht te laten gaan. De koster kreeg in verband met de veiligheid een telefoonaansluiting om zo beter bereikbaarheid te zijn en ook de kerk zelf werd aangesloten op het net. De koster kreeg instructies om uiterst voorzichtig te zijn en geen kostbare voorwerpen meer ten toon te stellen.

De Radboudschool ging verhuizen naar de PCO school aan de Noordwal en verliet de oude plaats, waarvoor de parochie ooit de grond had gekocht. Na lang aandringen ontving het kerkbestuur hiervoor uiteindelijk een restitutie van het ministerie.

Er ontstonden in februari moeilijkheden tussen de dirigent en het Plechelmuskoor. Het klikte niet, misschien was ook het intensieve werk dat een jongenskoor vereist hier debet aan. Op een gegeven moment dienden de dirigent en de organist hun ontslag in. Gelukkig voor de parochie konden de Oldenzaalse dirigent Boyke Brand en de organist Guus Goorhuis uit Denekamp, respectievelijk 22 en 21 jaar oud, het mannen- en jongenskoor van de basiliek weer in rustiger vaarwater krijgen. Beiden waren (oud-)leerling van organist Alphons Gaalman, die nog steeds de spil was van de al sinds 1949 bestaande orgelconcerten in de St. Plechelmusbasiliek en het koor en de kerk als geen ander kende. Om het voortbestaan van het jongenskoor veilig te stellen en om ook subsidieverlening mogelijk te maken, werd het koor als Stadsjongenskoor Plechelmusbasiliek in een stichting ondergebracht. Op 1 januari 1978 werd een Vriendenkring Jongenskoor opgericht. Op deze wijze was het jongenskoor financieel en organisatorisch niet meer geheel afhankelijk van de parochie.

Aannemer Boudry was de laagste inschrijver voor de bouw van de beoogde pastorie aan de Gasthuisstraat.

Na aandringen van de Drie-eenheids- en Mariaparochie werd de stadssalarisregeling ofwel de stadspot' afgeschaft. Genoemde parochies moesten namelijk verhoudingswijs door het grote aantal parochianen het meeste geld hiervoor bijdragen. Het was bovendien gebleken dat de idee van een stadsteam van pastores niet aansloeg: de pastores vielen telkens terug op hun eigen parochie. Het kerkbestuur besprak verder een herinrichting van de kerk, noodzakelijk geworden door de recente veranderingen in de liturgie. Er zou mogelijk na voltooiing van de buitenrestauratie geen geld meer beschikbaar zijn voor de nodige interne aanpassingen. Verder werd een interne toekomstvisie richting het jaar 2000 besproken, in de wetenschap dat er in 1976 nog 11 pastores in de zielzorg te Oldenzaal werkzaam waren.

1977

In april kwam tijdens een vergadering ongenoegen over de wijzigingen in de viering van het Plechelmusfeest aan de orde. Er werd daarom een Plechelmuscomité opgericht, dat zich met de organisatie van het patroonsfeest zou gaan belasten. Leden waren A. Brouwer, H. Oude Brunink en J. Wegdam. Eén van de eerste afspraken was, dat het feest gevierd zou worden op de zaterdag en zondag twee weken vóór aanvang van de zomervakantie van de scholen, zodat zowel de harmonie als het jongens- en mannenkoor voltallig aanwezig konden zijn. Tevens zou het geheel weer wat feestelijker gestalte krijgen.

In november werd de pastorie aan de Gasthuisstraat opgeleverd.

1978

De pastorie werd uitgebreid met een grotere zitkamer voor de 'meisjes'.

Door de veranderingen in de organisatie van het ziekenhuis verdween de titel 'Heil der Kranken' die in 1895 door het kerkbestuur - dat toen eindelijk een ziekenhuis kon stichten in de Zuidwal - als oorspronkelijk naam was bepaald.

De beoogde kerkrestauratie bleef uit; tegelijkertijd namen de plannen voor de herinrichting van het priesterkoor volgens de nieuwe liturgische inzichten vaste vorm aan.

In april vierde het dameskoor het tweede lustrum, samen met dirigent Pater Kemps. Het koor verzocht om nu ook andere diensten te mogen zingen dan 'rouw en trouw', zoals vieringen in het weekend.

In april kwam het Pastoraal plan uit. Nadrukkelijk verzocht vicaris Vermeulen de parochies in Oldenzaal om meer onderling samen te werken. Een en ander resulteerde in een basisprogramma voor de komende jaren, waarbij in tienden de taken werden verdeeld. Er werd plaats ingeruimd voor een pastoraal opbouwwerker om de taakgebieden kadervorming met begeleiding van de parochieraden van de vijf parochies, het vormingswerk, catechese, liturgie, jongerenwerk en pastorale opbouw te coördineren en te stimuleren. De samenwerking van de pastores zou gaan vallen onder zogeheten unit-bestuur, dat ook de werkgever voor de opbouwwerker zou zijn. De ontwerpstatuten voor het unitbestuur onder de naam I.P.V. (Interparochiële Vereniging) kwamen in hetzelfde jaar gereed.

In mei werd de stadscatecheet door het K.O.C. benoemd. De begeleiding van de leerkrachten op basisschool werd door hem verzorgd en er kwam zelfs een toegevoegde subsidie van de gemeente. De zusters aan de Gasthuisstraat gingen bouwen om het huis beter aan te passen aan de eisen voor verzorging van de overwegend bejaarde zusters.

Het kerkrestauratieplan werd door de minister goedgekeurd en hij verleende 50% subsidie die in 1980 en 1981 vrijkwam. Het plan behelsde een bedrag van in totaal één en een kwart miljoen gulden. Het St.-Josephgebouw werd door de NKV afgestoten.

De eerste woningen in het Walgaarden aan de Noordwal werden betrokken. Er werd afscheid genomen van de kerkbestuurders Brouwer en Wegdam wegens verhuizing naar een andere parochie. De opvolgers werden de heren Tijdhof en Wienk. Voor pastorale begeleiding van de parochies van de drie Twentse dekenaten werd een Pastoraal Centrum in de Zwanenhof te Zenderen geopend.

Na meerdere proefnemingen kwam eindelijk een definitief parochieblad voor de Plechelmusparochie tot stand met de naam 'Galmgat'. In een garage waren de heren Oude Essink en Bulte jarenlang in de weer om maandelijks dit blad uit te kunnen brengen.

1979

De kerkrestauratie werd op 3 mei aanbesteed. Schakel en Schrale uit Hoogeveen werd de hoofdaannemer met de laagste inschrijving. Bogaerts uit Heythuysen werd de leidende. Het Atelier Arnhem ging de ramen onder handen nemen. Het totaalbedrag bedroeg f 1.642.549,70. Het Plechelmusfeest dat dit jaar voor het eerst op andere data gevierd werd dan gebruikelijk, trok in het weekend van 30 juni en 1 juli twee keer een stampvolle kerk.

Bij afbraak van de oude pastorie werd een stuk van een ringgracht bloot gelegd waarin men een kogelpot uit de 12^e eeuw vond. Op dit perceel kwam nu het huidige ABN-gebouw te staan. In juni werd bekend dat pastoor van Burgsteden naar Beuningen zou vertrekken. Met een klok als cadeau nam de parochie op 26 augustus afscheid van de pastoor - deken. Van Burgsteden had als pastoor veel werk verzet voor de parochie, maar toch bleek de dubbelfunctie pastoor en deken voor een parochie niet ideaal te zijn.

5. Pastoor Schwering: 1979 -1980

Per 1 september werd pater Benno Schwering pastor deservitor of tijdelijk pastoor. Werkgroep Kesa, een afkorting van Kerk en Samenleving, werd opgericht om o.a. alleenstaanden te helpen.

De restauratie was in volle gang: in november werden de glas-in-loodramen van de basiliek verwijderd en de zandstenen stijlen ervan vernieuwd. Plastic moest zolang het glas vervangen als bescherming van het kerkinterieur. Het hele kerkdak werd met leien verspijkerd.

1980

De zusters van het klooster aan de Gasthuisstraat verhuisden naar een vleugel van het nieuwe gebouw; in maart volgde de afbraak van het oude klooster.

In april waren er gesprekken met pastor of beter rector J. Roelink, Oldenzaler van geboorte, lid van de orde van de Jezuïeten en beoogd opvolger van van Burgsteden als pastoor van de Plechelmusparochie.

In een gebedsdienst op 23 april in de Plechelmusbasiliek en tijdens een receptie in het stadhuis nam van Burgsteden afscheid van het dekenaat en werd H.J.M. Verhaar geïnstalleerd als deken van het dekenaat Oldenzaal. Hij ging wonen in Noord-Deurningen en was vrijgesteld van het pastoorsschap over een parochie: de dubbelfunctie bestond niet meer. Na lang zoeken werd aan het begin van het schooljaar F. Banning als stadscatecheet aangesteld. Op 31 mei en 1 juni vierde de Drieëenheidparochie haar 50-jarig bestaan.

De kerkrestauratie liep door onverwachte kosten uit tot 2 miljoen gulden. Zo nam de schoonmaak en herplaatsing van de glas-in-loodramen meer tijd in beslag dan voorzien. Verder was het aanvankelijk de bedoeling geweest om de dakbedekking 'uit te stukken', maar op dringend advies van de leidekker die vond dat dit een lapmiddel was, werd de volledige dakbedekking vernieuwd. Achteraf gezien de enig goede keuze.

6.Pastoor J. Roelink: 1980 – 1984

Op 20 september werd pater J. Roelink SJ geïnstalleerd als pastoor van de St. Plechelmusparochie; hij was daarvoor rector geweest van het klooster Maria ad Fontes te Ootmarsum. De paters Karmelieten verlieten Oldenzaal: interim-pastoor pater Benno Schwering nam op 25 en 26 oktober afscheid van de Plechelmusparochie en vertrok voor een functie als pastor in de H.Geestparochie, één van de vier Karmelietenparochies te Emmen. De Twentsche Courant en Tubantia schreven eind november, dat de eindfase van de kerkrestauratie in zicht was.

1981

Pastoor Roelink ging hard aan het werk en een van zijn eerste initiatieven was het oprichten van een jongerenkoor, dat onder leiding van muziekschooldocent Fiselier kwam te staan. Een drumstel werd aangeschaft en naarstig zocht men naar een repetitieruimte. Om te kunnen starten werd aanvankelijk zelfs gerepeteerd in de verwarmingskelder van de basiliek.

In maart ging de I.P.V. oftewel Interparochiële Vereniging van start en werd S. Hooyman aangesteld als pastoraal opbouwwerker.

De plannen voor de herinrichting van het priesterkoor werden concreter; sommige werden door het kerkbestuur bijgesteld, zoals die betreffende het plaatsen van de doopvont en het Plechelmusborstbeeld in de absides waar nu het Driekoningentriптиek en het H.Kruis-schilderij opgesteld staan.

In februari kwam van de Gelderman-stichting het bericht binnen, dat zij bereid was om een groot krediet beschikbaar te stellen voor het schatkamerproject. Dit betekende dat hoofdaannemer

Schakel na machtiging kon beginnen aan het verlagen van het vloerniveau van de oude ruimte van de misdienaars en er verder de muur en de doopvont kon weghalen. De vloeren zouden opnieuw betegeld worden en een eigen verwarming en verlichting voor schatkamer en sacristie kwam tot stand. Begin juni 1981 was de basiliek door de buitenrestauratie in zijn oude luister hersteld. Nu kon alle aandacht op de herinrichting geconcentreerd worden.

Op zondag 9 juli vierde kardinaal Alfrink het Plechelmusfeest mee met de parochianen.

A. Groot Kormelink nam de plaats in van kerkbestuurder G. Derksen die zijn twee ambtstermijnen had voltooid en daarom regulier eervol ontslag kreeg.

B.

Het weideland Palthematen werd door het kerkbestuur verkocht ten behoeve van stadsuitbreiding. In de loop van het jaar vierde pater H. Beernink zijn 55-jarig priesterschap en vertrok de pastores van Rijnsoever en Van Loon uit Oldenzaal. Pastoor Kolkman werd benoemd in de Antoniusparochie en pastor H.J.C.Hendriksen kwam in de Emmausparochie als opvolger van pastor Strijtveen. Pastoor Boelens ging met emeritaat en hield wat nevenfuncties aan. Hij ging wonen in Ootmarsum. In oktober werd het nieuwe zustershuis of klooster aan de Gasthuisstraat officieel geopend.

Begin november stierf Hendrik Kristen, de Suisse van de basiliek. Pastoor Roelink had hem aan zijn sterfbed moeten beloven dat hij een opvolger-Suisse zou aanstellen. Samen zongen ze op dit aangrijpende moment voor het laatst het Plechelmuslied. Begin november kon men pas weer doorgaan met de herinrichting van het priesterkoor, na ellenlange gesprekken over het al of niet mogen verwerken van Bentheimer zandsteen. De arbeidsinspectie verbood het uiteindelijk en daarom moest er op zandsteen gelijkende kalksteen – afkomstig uit de Franse groeve Migny - in het priesterkoor worden gelegd.

Vrijwilligers onder leiding van Hendrik Wolbert en Jan van Zutphen begonnen met het weghalen van de koorbanken in het Romaanse priesterkoor. Verder werden de banken tot aan de eerste pilaren in de viering der kerk verwijderd, waardoor een enorm ruimtelijk effect werd bereikt. Het vloerniveau van het priesterkoor werd 20 centimeter verhoogd. Bij het verleggen van de verwarmingstunnel naar het Zuid-transept of dwarsbeuk stootten de gravers op een grafkelder. Volgens archeoloog A. Verlinde van de R.B.O. was dit een ouder type, uit de 15^e eeuw, met een opbouw van Bentheimer zandsteen en een tamelijk slordig tongewelf van kloostermoppen. Een parochiaan wilde de plaatsing van het Plechelmusborstbeeld in een kapel in de kerk voor zijn rekening nemen.

1982

In de Zwanenhof kwamen de P.K.T.-cursussen op gang. De parochies stuurden vrijwilligers naar Zenderen om deze pastorale kadertraining te volgen ten behoeve van de eigen parochie.

In april openbaarde zich bij pastoor Roelink een melanoom, waaraan hij in Amsterdam werd geopereerd. Hij ging ondanks deze ernstige ziekte vol geestdrift door met allerlei plannen voor parochie en kerk en onderhield intensieve contacten met jong en oud.

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg overwoog een onderzoek naar een crypte onder het priesterkoor. Dat daar ooit een crypte geweest zou zijn, was niet waarschijnlijk, omdat het kleine zerkje waaronder bisschop Balderik begraven lag, vóór in het priesterkoor was te zien van 1481 tot ongeveer 1890. Dat zou bij aanwezigheid van een crypte niet het geval zijn geweest. Bij een proefopgraving in 1983 bleek reeds uit een gegraven strook in het koor van 3 à 4 m lengte en een diepte van 1.60 m ongeroerde grond te voorschijn te komen en ook verder waren geen muurresten te vinden. Wel werden er bij die gelegenheid veel botresten gevonden van mensen; ook vond men een hondenkaakbeen, waarschijnlijk afkomstig van de hond van conector Meier. De echte herinrichting van het koor moest wegens meerdere moeilijkheden nog wachten tot het volgend jaar.

Marijke Lotgerink was het eerste vrouwelijke kerkbestuurslid. Ze nam de taak over van secretaris J.Hilt.

Het vakantiehuis met de vroegere waskeuken werd door de zusters verhuurd aan het kerkbestuur voor het jongerenkoor en de stencilploeg.

De pastoor kreeg assistentie van de Karmeliet pater J.Van Wijngaarden, leraar aan het Carmel Lyceum. Kardinaal Willebrands was dit jaar hoofdcelebrant bij de viering van het Plechelmusfeest. Pastor Th.Siegmund werd benoemd tot pastoor van de Drieëenheid.

De heren J. Kamphuis en F. Muller werden bereid gevonden om een Promotie Comité voor de Plechelmusbasiliek te vormen. De heer T. Graes werd op advies van Dr. G. Wellen door het kerkbestuur gevraagd om de inventarislijst van de Stichting Kerkelijke Kunst Nederland voor het kunstbezit van de parochie bij te werken en de schatkamer van de basiliek in te richten. Het stadsjongenskoor zong onder leiding van Boyke Brand zijn hoogste lied voor de radio en de zangers G. Molthof en F. Muller van het Plechelmuskoor zongen samen 100 jaar. Herman Lotgerink nam de redactie en de druk van het Galmgat over. Een open brief gaf op het eind van het jaar blijk van een groot meningsverschil tussen een deel van de Antoniusparochie en pastoor Kolkman over zijn pastoraat. De Plechelmusschool werd gesloopt: het prille begin van de uiteindelijke aanleg van het winkelcentrum 'De Driehoek'.

1983

In dat jaar gaf een krantenkop de 'noodkreet (van) pastores in oude wijken' in ons land; pastores constateren dat er wantrouwen is tegenover de kerk, vakbonden en politieke partijen. Er wordt bij veel Nederlanders een groeiende en nauwelijks verholen agressie tegen buitenlanders gesignaleerd. Deze agressie is soms nog meer gericht tegen Nederlanders die zich bezighouden met het lot van achtergestelde buitenlanders, omdat er voor landgenoten in dezelfde situatie onvoldoende aandacht zou zijn.

Na maanden hard werken door jongerenkoor en acolieten van de Plechelmusparochie werden de deuren geopend van de nieuwe parochieruimte, bestemd voor ontmoeting en koorrepetitie. De naam werd later "De Kökk'n".

Voor wat betreft de herinrichting van het priesterkoor: de grote barokke preekstoel kon volgens de Liturgische Commissie van het Aartsbisdom niet op zijn plaats blijven staan. De nieuwe liturgie van Vaticanum II vroeg in de eucharistieviering om eenheid tussen de dienst van het Woord en de dienst van de Tafel (het altaar); deze waren sinds de Middeleeuwen letterlijk uit elkaar gegroeid. De preekstoel werd in maart overgeplaatst naar de Zuidwesthoek bij de Zuidingang. De banken op die plaats werden verwijderd en zo werd eveneens een inforuimte, later de doopruiimte gecreëerd. De opdracht werd aan de firma Poorthuis gegeven om met hulp van vrijwilligers de klus te klaren om zo kosten te besparen. De nieuwe scheidingswand onder de zangzolder tussen kerk- en torenruimte kwam gereed evenals de nieuwe binnendeur van de Noordbeuk; koorzanger Ben Klein Goldewijk kon hier zijn vakmanschap op botvieren. De heer Wissink voltooide met gratis ontvangen gemeenteklinkers de vloer in de doopruiimte.

Het NCRV-televisieprogramma Kerkepad trok duizenden bezoekers die de route Oldenzaal, Weerselo, Tubbergen en Ootmarsum volgden en daardoor massaal kennismaakten met de Oldenzaalse basiliek. In augustus werd mgr. A. Simonis tot opvolger van kardinaal J. Willebrands benoemd. Pastor J.Huisman werd pastoor in Groessen.

1984

Op 20 januari kwam de stichting Vrienden van de Plechelmusbasiliek oftewel Stichting tot Steun aan de Basiliek tot stand. Deze had tot doel met door giften verkregen gelden het in stand houden van de basiliek – renovatie, reparatie, verfraaiing - te ondersteunen. Door acties en diverse connecties kwamen er veel kleine en grote giften binnen voor bepaalde doelen, zoals de beoogde Maria-dagkapel en het nieuwe altaar vóór in het priesterkoor. Uiteindelijk kwam dit altaar pas in 1992 tot stand: een vertraging die mede veroorzaakt werd door het overlijden van de pastoor in november van dit jaar en door het daaropvolgende pastoorloze tijdperk.

Tijdens de ziekteperiode van pastoor Roelink werd pater van Wijngaarden gevraagd om zoveel mogelijk te willen invallen. Van Wijngaarden en pastoor Boelens hebben beiden zowel tijdens de ziekte van pastoor Roelink als ook na diens overlijden veel gedaan voor de Plechelmusparochie. Glazenier Jan Schoenaker kreeg van pastoor Roelink nog de opdracht om een triptiek te maken met als thema 'Maria op weg', bestemd om in de torenruimte te worden geplaatst. Kindernevendiensten zouden, na de nodige aanpassingen, op de zolder van de sacristie worden gehouden, maar ze hebben niet lang stand gehouden.

Voor het eerst werd de Matthäus-Passion van Bach uitgevoerd in de basiliek, georganiseerd door de Stichting Orgelconcerten St. Plechelmusbasiliek. Een nieuwe concerttraditie – naast die van de al sinds 1949 bestaande orgelconcerten - leek geboren.

Tijdens het Plechelmusfeest trad Henny Schepers als nieuwe Suisse voor het eerst aan in de basiliek. De nog vrij nieuwe misdienaarkleding, aangeschaft in 1980 en die door de misdienaars als judopak werd gebrandmerkt, werd weer vervangen door de klassieke zwarte toog met witte superplie. Als entreegeld voor de schatkamer werd f 1, 50 gevraagd. Afzettingspaaltjes moesten de toeristen van het priesterkoor houden. Eind oktober verlieten pastoor C.A.Hartman en kapelaan G.J.Huitink Oldenzaal.

7.Pastoorloos tijdperk: 1984 – 1987

Op 4 november 1984 overleed pastoor J. Roelink S.J. op de leeftijd van 57 jaar: menselijkerwijs gesproken veel te vroeg. Hij was een gevoelig mens, hartelijk in het contact met jong en oud en vol elan in woord en daad. Er was een enorme belangstelling bij zijn uitvaart. Pastoor Johan Roelink werd door honderden mensen begeleid naar zijn laatste rustplaats op het kerkhof aan de Hengelosestraat, alwaar het mannenkoor ten afscheid het 'In paradisum deducant te' (Ten paradijze geleiden u de engelen) zong.

1985

Pastoor Roelink had zijn kazuifels aan de parochie gegeven tegen een aantal jaren misstipendia voor een deel van de waarde van de paramenten. Het drieluik 'Maria op weg' werd door Jan Schoenaker voltooid. Het altaar en het kruis voor de torenruimte werden ontworpen door architect G Stevelink en later vervaardigd door Ben Klein Goldewijk. Maar het nieuwe altaar voor het priesterkoor vergde toch meer overleg en kwam er voorlopig niet.

Het jongenskoor was uitgenodigd om op 15 mei tijdens de pausmis te zingen in de Jaarbeurs te Utrecht bij gelegenheid van het bezoek van paus Johannes Paulus II aan Nederland. In dezelfde maand werd pastoor C. van Breemen geïnstalleerd in Berghuizen. Volgens de krant nam hij zijn leghoenders mee naar Oldenzaal. De Dogmatische Unie kocht de Gereformeerde kerk in de Westwal voor zijn Tridentijnse liturgie die door meerdere Oldenzalers regelmatig werd bezocht. Jan Muller

vierde op 6 oktober zijn 40-jarig jubileum als koster van de basiliek met een feestelijke hoogmis, waarna receptie bij hotel De Kroon.

Op 14 oktober nam dirigent Boyke Brand afscheid van het Plechelmuskoor; hij vertrok naar Bostel om er directeur van de muziekschool te worden. Hij werd toegezongen met een toepasselijk 'Völ geluk, mer kwiet is kwiet'. Valentijn Smit volgde hem op.

Op 15 december werd de Maria-dagkapel van de torenruimte ingewijd door deken Verhaar. De triptiek van Jan Schoenaker met de H.Maria met reis staf was opgehangen aan de Noordmuur en daarnaast stond het houten altaar opgesteld. Een tafel met devotielichtjes stond voor de triptiek. Het plan van pastoor Roelink was nu voltooid, maar met het sterven van de energieke initiator is ook de functie van dagkapel met de mogelijkheid van kleine diensten niet meer van de grond gekomen. Het jongerenkoor voerde in die tijd op de eerste kerstdag een kerstspel uit.

De schatkamer van de basiliek werd, na een zeer kostbare herbouw en -inrichting van sacristie en doopkapel tot schatkamer, door de Gelderman-stichting officieel overgedragen aan de parochie.

1986

Op 4 maart overleed in Hengelo organist, pianist, componist en dirigent Alphons Gaalman, de grote pionier van de orgelconcerten in de basiliek en aldaar organist tot 1959. Ter ere van hem werd een jaar later op initiatief van Chris Fictoor, directeur van het Twents Conservatorium, een herdenkingsconcert gegeven in de basiliek. Hieraan werkten instrumentalisten en vocalisten van het conservatorium, elders uit Twente en ook het Plechelmusmannen- en jongenskoor mee.

Op 11 april werd het boek 'De Plechelmusbasiliek te Oldenzaal' officieel gepresenteerd, geschreven door kunsthistorica mevr. drs. M.H. Breitbarth -van der Stok.

De opvolging van dirigent Boyke Brand was moeilijk; het dirigeren van en kunnen omgaan met jongens in een koor vereist veel méér dan alleen muzikaliteit en dirigeer kwaliteiten. Valentijn Smit vertrok en het bestuur van het jongenskoor ging praten met de ouders en eind juni nam Oldenzaler Gerard Nieuwenhuis de dirigerestok over.

In mei overleed Johan Oude Essink, die samen met Toon Bulte pionier was van het parochieblad 't Galmgat. Met hun tweeën hadden ze het getypt, gedrukt en samen met familieleden maandelijks onder de parochianen verspreid. Dit blad bestond nu precies 10 jaar.

Pastoor Kolkman vertrok met spijt in zijn hart onder zachte dwang van het bisdom uit Oldenzaal. Hij ging naar Baarn, waar hij nog als pastoor werkzaam is. Pater Herman Beernink vierde met veel plezier zijn inmiddels 60-jarig priesterfeest. In oktober begon het zogeheten 'gebed in het hart van de stad': een gebedsbijeenkomst op weekdagen om twaalf uur 's middags in de Maria-dagkapel in de torenruimte. Een en ander op initiatief van Zr. Rabelink. De kapel voor het reliekbeeld van Plechelmus werd 28 juni in gebruik genomen met de plaatsing van het beeld. Deze devotieruimte werd beveiligd door een vitrine, hekwerk en alarm. Het beeld bleek aan de mijter beschadigd te zijn.

Pater van Wijngaarden vierde zijn zilveren priesterjubileum. De pastorie aan de Gasthuisstraat stond vanaf november leeg, hoewel de zusters het secretariaat gaande hielden. Vooral zuster Magdaleni heeft veel tijd in het parochiewerk gestoken. De heer Bomars ging een tijdlang in de pastorie wonen om zo gemakkelijker allerlei parochiezaken te kunnen coördineren. Dirigent van Cuyck van het jeugdkoor vertrok en de Oldenzaalse Rommy Hampsink nam zijn taak over.

1987

Eindelijk zicht op pastores. Vreemd eigenlijk, dat van 1984 tot 1987 de Plechelmusparochie zonder een pastoor bleef. Het priestertekort was toen nog niet zo groot, dat de vacature niet opgevuld had kunnen worden; daarbij werden de buurtparochies wel wat sneller bediend. Het deed in elk geval geen recht aan de oudste parochie van het dekenaat en van Twente. Historisch besef bij deze en gene was, zoals wel vaker in Oldenzaal, ver te zoeken. Achteraf bleek dat er wel een kandidaat was, die vast niet door het kerkbestuur kan zijn afgewezen, maar het uiteindelijk toch niet werd. Vreemd. Een krantenbericht meldde, dat de parochie een priester moest delen met de Antoniusparochie. Intussen werd het 75-jarig bestaan van de Antoniusparochie groots gevierd met onder meer uitvoeringen van een revue door het Antoniuskoor in het hoofdkantoor van Gelderman.

Het feest van schutspatroun Plechelmus werd sfeervol gevierd met als gastcelebrant de pastoor van de basiliek van St. Plechelmus, Wiro en Otger te Odiliënberg, die in zijn preek aangaf wat Plechelmus in deze moeilijke tijd zou zeggen, namelijk: 'Doorgaan en volhouden'.

Door het afsluiten van de toegangsdeur van de toren, die twee sloten had kwam beiaardier Karel Borghuis opgesloten te zitten boven in de toren. Hij kon roepen wat hij wou, maar niemand hoorde hem. Ten einde raad speelde hij op het carillon het Oudhollandse lied 'In naam van Oranje, doe open de poort' dat gehoord én begrepen werd door een zonnende Netty Grönefeld die onmiddellijk haar echtgenoot (onderhoudsman van uurwerk en klokken) naar de toren stuurde om de beiaardier uit zijn benarde positie te bevrijden.

De reliekschrijn van Plechelmus stond te vochtig in zijn kapel en de heilige kreeg blaasjes op zijn mantel; gelukkig bleek het de coating te zijn. Maar toch werd het reliekbeeld uit het kapelletje gehaald en voorlopig in de schatkamer geplaatst.

Eind maart kwamen twee kandidaten zich oriënteren bij de parochies van Plechelmus en Antonius: een priester en een pastoraal werker.

8.Pastores 1987 – 1996

8.1.Pastor W.H.J.Engelen en pastoraalwerker H.W.J. Bloo 1987 - 1991

De tijd van de pastoors was voorbij en gezien de nauwe samenwerking leek het benadrukken van een rangorde tussen priester en pastoraal werker niet bevorderlijk voor de zo noodzakelijke samenwerking. Op zaterdag 3 oktober vond de installatie van de pastor en pastoraalwerker plaats in de Plechelmusbasiliek en op zondag 4 oktober in de Antoniuskerk. Deken Verhaar riep parochianen en pastores op om hun eigen verantwoordelijkheden te dragen en het pastoraat in gedeelde verantwoordelijkheid uit te oefenen. Hij hoopte dat de twee parochies intensief zouden gaan samenwerken. In het stadhuis werd aansluitend een receptie gehouden. Pastor Engelen ging in de pastorie naast de Antoniuskerk wonen, waarvan ook een deel voor administratie en vergaderingen werd bestemd. Pastoraalwerker Bloo betrok de pastorie van de Plechelmusparochie aan de Gasthuisstraat. Zuster Magdaleni bleef de pastoriëwacht voortzetten.

De eucharistievieringen in de basiliek in het weekend werden na veel vergaderen vastgesteld op half zes op zaterdag en tien uur op zondagmorgen.

1988

Koster Muller werd 70 jaar en ondanks zijn pensioen had hij op vrijwillige basis zijn werk voortgezet. Voor zijn trouwe langdurige dienst aan de St. Plechelmusbasiliek kreeg hij de hoge kerkelijke onderscheiding 'Pro ecclesia et pontifice' opgespeld.

In mei nam Herman Koops uit Ootmarsum het dirigentschap over van Gerard Nieuwenhuis: dat wil zeggen alleen van het jongenskoor. Voor het eerst werd nu de vanzelfsprekende combinatie mannen- en jongenskoor doorbroken. Eens per maand zouden de mannen samen met de jongens zingen in de zondagse hoogmis, onder leiding van de nieuwe dirigent. De overige drie zondagen alleen als mannenkoor, onder leiding van vaste organist Guus Goorhuis die nu ook de zorg voor het gregoriaans op zich nam.

Voor beide parochies werd een beleidscursus op touw gezet. Ook de wijkcontacten werden een speerpunt om op deze wijze het zogeheten groot-huisbezoek te houden, waarvoor weer contactpersonen per wijk nodig waren.

1989

In februari kwam de gemeente met parkeerplannen rondom de basiliek, waarbij bleek dat grond van de parochie was voorbestemd tot parkeerterrein. Het kerkbestuur vond dit in strijd met de overeenkomst uit 1930, waarbij het oude kerkhof was verdeeld tussen kerk en gemeente en de grond vrij toegankelijk moest zijn.

Omdat de ruimte bij het klooster niet langer beschikbaar bleef voor de parochie, werd de kelderruimte van het voormalige café 'Het Siepelke' te huur aangeboden door de WBO. Met veel vrijwilligerswerk werden een stencil- en vergaderruimte ingericht alsmede een repetitielokaal voor het jongerenkoor.

1990

In februari openbaarde zich bij koster Jan Muller een ernstige ziekte. Door hulp te bieden kwam Jan Velers door het snelle ziekteverloop van Jan Muller onverwacht in functie als koster. Op 25 juni overleed de koster Jan Muller; hij was vanaf 1 oktober 1945 toegewijd opvolger van koster Heitkamp geweest en heeft in die 45 jaar meer uren dan wie ook in de basiliek doorgebracht in dienstbaarheid aan de parochie. In april werd rondom de kerkbanken en door de verwarmingstunnel een ringleiding aangelegd, die het slechthorenden met een gehoorapparaat mogelijk maakte om de diensten in de kerk goed te kunnen volgen. Pastor Engelen vierde op zondag 16 september zijn 25-jarig priesterfeest. Hij kreeg, naast vele andere geschenken, van de parochie een reis naar Rome aangeboden.

In oktober kreeg Johan Kamphuis de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice in de basiliek uitgereikt door pastor Th. Siegmund. Johan Kamphuis had ontzaglijk veel werk voor de promotie van de kerk verzet evenals voor onder meer de K.V.P., de K.A.B. en het Wit-Gele Kruis.

1991

Dankzij de actie Kerkbalans kon in februari Gerrit Wesselink - vervroegd uitgetreden bij de politie – als medekoster worden aangesteld. Pastoraalwerker Harry Bloo vertrok naar Montfoort bij Utrecht, waar hij per 1 juli werd benoemd.

Na discussies over het ambt van diaken dat in parochies alleen maar in de caritatieve sfeer zou kunnen worden uitgeoefend, bleek plotseling dat het toch geen probleem was voor een diaken om ook in de zielzorg te werken. De beide parochies van Plechelmus en Antonius waren het er over eens dat het optreden van een diaken geen problemen gaf bij doop en trouwdiensten, zoals dat wel met pastorale werkers het geval was. In november kon dan ook bekend gemaakt worden dat Anne Kramer die voornemens was om tot diaken te worden gewijd, de opvolger zou worden van Harry Bloo.

8.2.Pastor W.H.J.Engelen en diaken Anne Kramer: 1992 – 1996

De aartsbisschop benoemde per 1 januari 1992 Anne Kramer tot pastoraalwerker voor de parochies van St. Plechelmus en St. Antonius. Hij werd op 23 mei van hetzelfde jaar in de St. Plechelmusbasiliek tot diaken gewijd door kardinaal Simonis. Tijdens die indrukwekkende viering werd de litanie van alle heiligen vóórgezongen door een sopraan van het jongenskoor waarna alle aanwezigen telkens antwoordden met 'ora pro nobis'(bid voor ons).

Bij de uitvoering van de jaarlijkse Matthäus-Passion sloegen alle zekeringen van de kerk door, zelfs de hoofdzekering; veroorzaakt door verboden extra verlichting. Pastor Engelen ging in de pastorie in de Gasthuisstraat wonen voor wat meer privacy en rust, want zijn gezondheid liet inmiddels te wensen over. Beiaardier Karel Borghuis overleed en werd opgevolgd door Hylke Banning als stadsbeiaardier.

Door een verkeerde planning liep de St.Josephharmonie op het moment van het Plechelmusfeest in Kevelaer en moest het Plechelmuskoor het feest alléén gestalte geven. Jan Wegdam kreeg de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice uitgereikt. Een nieuwe draagbaar voor het reliekbeeld van Plechelmus was dat jaar door Ben Klein Goldewijk gemaakt en de bijbehorende bekleding met borduurwerk was het werk van mevrouw Willy van Rooy.

Op 26 mei overleed Pater Herman Beernink na vele jaren assistentie te hebben verleend aan de pastores. Met hem overleed een beminlijke persoonlijkheid, nog van de 'oude stempel' maar met volle overtuiging staande in het heden. Hij was naar eigen zeggen altijd één van de trouwste 'fans' van het Plechelmusmannen- en jongenskoor en van hem is de opmerking, gedaan direct na het 'ite missa est': 'mooi doen, jongs!'.

Per 1 september nam deken Verhaar afscheid van het Dekenaat Oldenzaal.

Op 25 april werd de H.Kruiskerk in Raalte tot basiliek verheven, maar net voor de officiële inwijding werd het zojuist voor de nieuwe basiliek vervaardigde conopeum met een warm strijkijzer zwaar beschadigd. Het conopeum van Oldenzaal bracht uitkomst...

Per 1 november werd het altaar met de asbestzuilen vervangen door een altaar, ontworpen door ir. Volders uit Bilthoven. Via dr. G. Wellen, kunsthistoricus en lid van de Liturgische Commissie van het aartsbisdom, kwam ook het ostensorium met een beenrelik van Plechelmus onder in het nieuwe altaar te staan. De kosten van het altaar werden betaald uit de giften, die in de tijd van pastoor Roelink al geschonken waren en door de Stichting Tot steun aan de Plechelmusbasiliek oftewel Vrienden van Plechelmus waren bewaard. Het altaar en de ambo werden wederom door de 'meubelmeester' van de basiliek, Ben Klein Goldewijk, vervaardigd.

1993

In dit jaar viel het historische besluit tot opheffing van de oude dekenaten Oldenzaal en Almelo om gezamenlijk verder te gaan als het dekenaat Twente -Noord.

Verder werd door middel van uitgifte van een boekje over de klokken van de Plechelmustoren en een beiaardconcert het feit herdacht dat Gerard van Wou 500 jaar geleden aan de voet van de Plechelmustoren de grote Mariaklok heeft gegoten, met een doorsnede van maar liefst 160 centimeter. De bronzen klank van deze klok op toonhoogte C' is bij vorst en goede windrichting tot in Denekamp – in de Middeleeuwen parochie van Oldenzaal – te horen. Bij controle van de toren door

de Monumentenwacht bleek dat de het hout van de torenspits zwaar was aangetast door de bonte knaagkever. De diertjes knaagden zelfs door het lood van het 'Loden bönneke'. De bestrijding kreeg direct prioriteit en de kerk – met nog veel meer hout onder het dak boven de gewelven - moest noodgedwongen meedoen.

De behandeling werd uitgevoerd door drie verschillende instanties. Eerst een aannemer, voor de kerk was dat de firma Poorthuis, die vermolmd hout moest vervangen door gaaf eikenhout en de slechte plekken aan de kopse kant van de balken moest loshakken. Daarna kwam de firma Renofors uit Made met het restaureren van de stukken, die opgevuld of versterkt moesten worden met epoxy-hars. De volgende stap werd in 1994 uitgevoerd met zeer hete en vochtige lucht, waardoor de balken door en door verhit worden tot 60 graden. Zo werden alle larven die nog in het hout mochten zitten, gedood. De laatste fase bestond uit een oppervlaktebehandeling met een kever-onvriendelijk goedje. Op 21 en 23 november lieten de Tubantia en Twentsche Courant foto's zien met steigers om het 'Loden bönneke' en daar weer een zeil omheen gewikkeld tegen de kou. Het geheel leek op een tulband en het gaf in Oldenzaal aanleiding tot het gezegde: 'Hest a zeen, Plechelmus is ok van t geloof off valln'.

Op verzorgingstehuis de Scholtenhof was een kerkenwerkgroep onder voorzitterschap van Dominee Ankersmit bezig om met medewerking van bestuur en directie tot een huiskapel te komen. Het jaarlijkse Kerkenpad bracht 4000 belangstellenden naar de basiliek. In het kader van de samenwerking van de twee parochies werden de twee parochiebladen samengevoegd onder de naam 'Tweeklank'.

1994

Dekenaat Twente-Noord ging van start onder deken B. Jansman. Door het snelle teruglopen van het aantal priesters in het aartsbisdom en de verdergaande ontkerkelijking zou het echter nog geen 10 jaar bestaan. Per 1 januari 2004 is door hernieuwde samenvoeging een nog grotere pastorale eenheid gecreëerd, namelijk die van het dekenaat Twente. In 1967 stelde het kerkbestuur van de Plechelmusparochie dit in een intern discussiestuk al voor aan de toenmalig deken van Burgsteden. Laatstgenoemde overleed op 4 juni 1994 te Beuningen.

Eind juli werd de boktorbestrijding succesvol afgerond. Een loterij ten bate van de hoge onkosten ter bestrijding van de bonte knaagkever werd opgezet door de serviceclubs in de stad. De loterij bracht 30.000 gulden op. Op 3 september werd de Scholtenhofkapel opengesteld. In een korte tijd was veel geld bijeengebracht. De Plechelmusparochie gaf het kruis uit de Maria-dagkapel van de torenruimte in bruikleen aan de nieuwe kapel. In september escaleerde een intern meningsverschil over het al of niet mogen assisteren in de liturgie van de parochies van Plechelmus en Antonius door pater Jan van Wijngaarden; emoties laaiden ook in de openbaarheid hoog op en het resultaat was het vertrek van de pater.

Genoemde commotie was ook de reden dat het gouden jubileum van juwelier Jan Kormelink als tweede organist van de basiliek ongemerkt en zonder enige felicitatie voorbij ging. De serenade welke hem thuis werd gebracht door de mannen van het Plechelmuskoor, was de enige erkenning aan deze jubilerende organist.

1995

Op 31 januari overleed emeritus pastoor W.Boelens. Het nieuwe dekenaat Twente-Noord werd gepresenteerd in de kerk van Albergen. De Twentsche Courant van 1 oktober vermeldde dat 'jonge Dames' aan het muziekgezelschap 'Oldenzaalsch Harmonie' op 30 oktober 1895 een vaandel hadden geschonken. Het gezelschap trok, na een toespraak van de jonge juffrouw Marion, met flambouwen

door enige straten. Het vaandel was wijnkleurig fluweel, met goud geborduurd en het wapen van Oldenzaal en van jaartallen voorzien. De harmonie was een zeer kort leven beschoren, maar het vaandel werd later geschonken aan het koor van de Plechelmus, dat het vaandel van een nieuw, eigen opschrift liet voorzien. Het staat nu op de lijst van de beschermde kunstvoorwerpen van de basiliek.

1996

In dit jaar overleed Ben Lansink; hij maakte de prachtige maquette van de basiliek, die door de familie in bruikleen is gegeven aan het kerkbestuur en in de doopruimte van de kerk staat opgesteld. In mei kwam er in Oldenzaal een korte en hevige discussie op gang over het te veel aan kerken in de stad en dat hierover toch eens besloten zal moeten worden.

Op zaterdag 24 augustus nam pastor W. Engelen afscheid van de Plechelmusparochie en de zondag daarop van de Antoniusparochie. Hij werd benoemd in Heteren. Het afscheid stond onder het motto: 'Een weg met oases'. Achteraf gezien is het spijtig om te zien dat de route dan blijkbaar door een woestijn had gelopen. Het proces van de samenwerking tussen de twee parochies vergde van de pastor veel inspanning en bevorderde zijn gezondheid niet. Op dinsdag 10 september verliet pastor Engelen met zijn huisgenote Betsy de pastorie.

Op dezelfde dag vertrokken ook de zusters Franciscanessen van Heythuysen uit het klooster aan de Gasthuisstraat. Ze waren in 1848 uit Limburg naar Oldenzaal gekomen en stichtten niet alleen een klooster, maar namen ook het initiatief tot het oprichten van diverse scholen. Bovendien maakten ze zich verdienstelijk op het gebied van de ziekenverpleging en de ouderenzorg. Het officiële afscheid en het vertrek naar het moederklooster in Heythuysen werd op zaterdag 21 september gevierd met een pontificale hoogmis in de basiliek, opgedragen door hulpbisschop monseigneur Niënhaus. Het Plechelmusmannen- en jongenskoor zong bij die gelegenheid de Messe in C-dur van Schubert. Tijdens deze viering brandden 182 kaarsen voor de evenzo vele zusters die in de loop van bijna anderhalve eeuw in onze stad zijn overleden.

Omdat het bisdom aangaf, dat het vertrek van de pastor geen vacature opleverde voor de binnenstadparochies – pastoor C. van Breemen van de parochie van Maria-tenhemelopneming zou nu automatisch formeel pastoor worden van zowel de St. Antonius- als de St. Plechelmusparochie - was het zeer welkom dat de zusters Cecile, Elsa en Hermanna de pastorie aan de Gasthuisstraat gingen bewonen. Ze verzorgden tot 1998 de administratie van de Plechelmusparochie totdat in september de voormalige pastorie aan de Spoorstraat als parochiesecretariaat ging functioneren.

9.1997-2004: De diaken blijft nog even; de pastoor woont in Berghuizen

Op 15 februari vierde Henny Schepers zijn 12 ½ -jarig jubileum als suisse. Martin Stolk begon met de restauratie van het Plechelmusbeeld van 1905, dat tot dan toe behoorlijk beschadigd op een houten sokkel stond. Het beeld kreeg zijn oude stenen sokkel plus staf en zegenende vingers terug, mogelijk gemaakt door een milde gever. Jan Koekenberg zorgde er voor dat de heilige Rochus zijn reisstaf terug kreeg.

De Antonius- en Plechelmusparochie gingen ieder terug naar één viering per weekend. De twee parochies waren inmiddels al heel wat gewend op het gebied van veranderingen als mistijden en woord- en communievieringen - vóórdat de andere drie parochies zo ver kwamen. Voor de parochiekoren werd dit een probleem, want er waren meer koren dan vieringen. Een fusie van het Antonius- met het Plechelmuskoor zou een oplossing kunnen zijn.

Op initiatief van organist Guus Goorhuis werden de orgelconcerten na een 'pauze' van acht jaar hervat en georganiseerd door de nieuwe Orgelcommissie St. Plechelmusbasiliek. De Oldenzaalse sopraan Claudia Patacca gaf het zeer goed bezochte openingsconcert. De vroegere Stichting Orgelconcerten was in 1993 in de Stichting Twentse Matthäus-Passion opgegaan.

Het klooster aan de Gasthuisstraat, aangekocht door de WBO, werd verbouwd tot appartementen. In april werd het standbeeld van vader en zoon Borghuis onthuld. Toon (1890 – 1971) was o.a. bekend als dirigent en dichter en Karel (1927 – 1992) als de beiaardier. In mei beëindigde Stef Hooyman zijn functie als opbouwwerker. Jan Schoenaker liet zich met een hoogwerker van Paul Vos naar de top van het Plechelmusraam brengen om een beschadiging te repareren. In september werd de nieuwe verwarming geïnstalleerd door de firma Van der Mark uit Veendam. De oude ketel was van binnen gescheurd en niet rendabel meer. Computergestuurd gaf de nieuwe meer mogelijkheden, aangepast aan de eisen van de tijd. Het Plechelmus-reliëfbeeld werd weer van de schatkamer overgebracht naar de devotiekapel, waarbinnen nu meer ventilatie was gerealiseerd door het wegnemen van het plexiglas bij de beide deuren. In december werd de sacristie geschilderd en van nieuwe stoelen en een nieuwe lamp voorzien. In de toren werd een nieuwe lichtvoorziening aangebracht.

1998

In februari kreeg de torenkapel een schilderbeurt in Engels rood met een grijze wand, volgens idee van de heer Curvers van de Rijksdienst. Het was de bedoeling om de nog als kapel met altaar aangeklede ruimte nieuw in te richten. Het Mariabeeld van de vroegere Maria-congregatie werd op een smeedijzeren standaard met kaarsenrek aan de ene wand geplaatst. Aan de andere wand kwam op een nieuwe plaats de triptiek 'Maria op weg' van Jan Schoenaker.

Op 18 januari werd in een speciale eucharistieviering het 44-jarige jubileum van de Carnavalsvereniging 'De Kadolstermennekes' herdacht met pastor Huitink en diaken Kramer als voorgangers. Op 7 maart werd het proefschrift 'De St. Plechelmuskerk te Oldenzaal' van H.J.Lenferink gepresenteerd. Pastor A. Lurvink verliet Oldenzaal en pastor Th.Siegmund ging met emeritaat. De uitslag van de zogeheten PLANT-commissie, bestaande uit bestuursleden van het Plechelmus- en Antoniuskoor leverde een fusie op van het gemengde Antoniuskoor met het Plechelmusmannenkoor (het PlechelmusAntoniuskoor) die op 1 januari 1999 zou ingaan.

Het jongenskoor maakte hier geen deel (meer) van uit en zong vanaf die tijd niet meer in de basiliek. Het was al eerder in een stichting onder gebracht die buiten de kerk activiteiten ontwikkelde. Een tijdperk – begonnen in 1915 met de oprichting van een knapenkoor - was daarmee afgesloten. Als nieuwe dirigent van het PlechelmusAntoniuskoor werd Nardy Goorhuis-ter Elst benoemd, die nu samen met haar echtgenoot en organist Guus de muzikale leiding kreeg van dit illustere gezelschap, dat op het gebied van gregoriaans en Latijnse kerkmuziek een grote traditie kent.

1999

Op 18 januari werd de basiliek ontruimd voor een grootscheepse schilderbeurt van de gewelven. De beelden en ook het grote orgel werden in plastic gepakt. De scheuren in de gewelven van het gotische koor en de absiden en de Zuidingang werden gerepareerd door stukadoor Helthuis. Ook werden de zandstenen muren gereinigd. De firma Wesselink uit Weerselo vergrootte de orgelzolder om de meer dan honderd leden van het 'nieuwe' PlechelmusAntoniuskoor voldoende ruimte te geven. Het raam van Bernardus had een stuk glas verloren en Jan Schoenaker repareerde. Tijdens de sluiting van de kerk bij de werkzaamheden plakte een Oldenzaler een tekst op de deur: 'Een basiliek so lovelyck is ons gesloten heude; van een pastor so Kramerlyck God beheud ons boeskoolleuden'.

Een overduidelijke hint, dat diaken Anne Kramer de grote drijfveer was achter de opknapbeurt. Op 18 april kon er weer de eerste mis gehouden worden.

Oud-kapelaan Huitink overleed op 9 april. In mei werd bekend dat de pastores Kramer en Zemmann gingen vertrekken en dat de pastores H.de Jong en P. Kuipers door het bisdom waren benoemd voor respectievelijk de Drie-eenheids- en de Emmausparochie. Op 17 juni werden in aanwezigheid van premier Wim Kok in de basiliek de Hanzedagen geopend met lichtbeelden. 's Avonds volgde een welkomstconcert in de basiliek, gedirigeerd door Jaap van Zweden die tijdens de pauze bijzonder kwaad was wegens geluidsoverlast die vanaf de Markt door de kerkraden denderde. Op 11 september werden de pastores H.de Jong en P.Kuipers geïnstalleerd. Op 18 december werden de festiviteiten 750 jaar Stad Oldenzaal gesloten. In deze maand inspecteerde de heer Elen van het ministerie van OCW de zeven kunstschaten die een dubbele bescherming genieten, naast die van de lijst van de SKKN. De objecten zijn: het reliekebeeld van Plechelmus, het ostensorium met beenrelik van Plechelmus, de bergkristallen reliekschrijn, de reliekschrijn van het H.Kruis, een kelk uit 1468, de grote monstrans en de triptiek uit 1530.

2000

Pastor Kramer ging met sabbatverlof om weer bij te tanken

Kardinaal Simonis belde dat iemand (professor Henk van Os) naast hem stond, die het reliekebeeld van Plechelmus naar Utrecht wilde halen voor een bijzondere tentoonstelling. Hij wilde graag een afspraak maken met het kerkbestuur. Dit stond uiteindelijk toe dat de reliekschrijn naar de tentoonstelling in Museum Catharijconvent zou gaan. De afspraak was dat de reliekschrijn door de Oldenzaalse dragers zou worden binnengedragen tijdens een plechtigheid in de Catharina-kathedraal en daarna naar het museum zou worden gebracht. Op 11 december werd het borstbeeld van Plechelmus opgehaald onder begeleiding van een medewerker van het Catherijneconvent. Het 16^e-eeuwse beeld van Anna-te- Drieën, dat tot 1632 in Oldenzaal stond, kwam als een soort tegenprestatie als bruikleen naar Oldenzaal en is te bewonderen in de schatkamer van de basiliek.

Op 15 december werden de relieken van de H.Willibrord en de H.Plechelmus de kathedraal in Utrecht binnengedragen en na een korte dienst in het aanliggende museum op hun plaatsen gebracht. Deze activiteiten kregen veel bezoek en er was veel publiciteit voor de Oldenzaalse basiliek; de AVRO zorgde met een televisieprogramma met Henk van Os voor veel belangstelling.

Op 23 september werd pastor P. Kuipers priester gewijd in de Utrechtse kathedraal. Hij woonde in de Emmausparochie.

2001

Op 17 februari zong het dameskoor voor de laatste keer. Het aantal leden was in de loop der jaren behoorlijk gedaald, zodat er eigenlijk nooit leden gemist konden worden bij een dienst. In de loop van 33 jaar hebben deze dames ontzaglijk veel betekend voor de parochie door de vele rouw- en trouwdiensten, die ze met hun zang opluisterden.

Op zaterdag 28 april nam pastor-diaken Anne Kramer afscheid van de Plechelmusparochie. Hij heeft veel werk verzet voor de twee parochies, hield niet van lang treuzelen en schuwde geen doortastende maatregelen, zichtbaar geworden bij onder meer het schilderen van de gewelven en het inrichten van de torenruimte.

Op 1 mei werd het borstbeeld van Plechelmus weer vanuit Utrecht teruggebracht. Anna-te-Drieën mocht nog even in bruikleen blijven, mits met verzekering en beveiliging.

Van mei tot juli was Verschuren bezig met een grote schoonmaak en restauratie van het Witte-orgel. Gelukkig was het in 1993 op monumentenlijst gekomen, zodat er subsidie voor beschikbaar kwam. Dit groot onderhoud was wel nodig, want sommige grote orgelpijpen uit het orgelfront waren na verloop van tijd door hun grote gewicht 'door hun hoeven gezakt' en ze moesten in het atelier van Verschueren te Heijthuisen worden gerepareerd. Ook de oorspronkelijke toonhoogte die ooit onoordeelkundig was gewijzigd, werd weer hersteld. Bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum van Guus Goorhuis als vaste organist van de basiliek werd het orgel tijdens de hoogmis en twee concerten weer officieel in gebruik genomen.

Het Plechelmusfeest was dit jaar voor het eerst weer in de zomervakantie gepland. Met onmiddellijke gevolgen: de Koninklijke Harmonie St. Joseph kon vanwege dit tijdstip niet voldoende orkestleden bijeenkrijgen om op het feest te spelen. De Plechelmusharmonie uit De Lutte werd de redder in de nood bij het spelen tijdens de mis en de processie.

Op 25 oktober werd een kruis en een ring, bezet met brillanten, aan de pink van de linkerhand van Plechelmus gestoken. Een Plechelmusvereerder had de ringen van het Plechelmusreliëfbeeld in het Catharijneconvent te Utrecht op de tentoonstelling 'De Weg naar de Hemel' gezien en vond het een idee om het kruis en de ring van zijn gestorven Oldenzaalse echtgenote aan Plechelmus te schenken.

2002

Alle partijen waren het er over eens dat een verdiepte garage op een afstand van 15 meter van de kerk het tarten van het noodlot zou betekenen. De gemeente zou officieel aansprakelijk worden gesteld bij onverhoopte halsstarrigheid. Toch moesten nog eerst kostbare proefboringen gaan bewijzen of het echt haalbaar was. Het resultaat was dat de onderneming werd afgeblazen.

In maart overleed pastor Höfte, die jarenlang de Mariahof bediende. Op 26 april werd de voormalige schooldirecteur Jan Velers benoemd tot lid in de Orde van Oranje Nassau. Niet alleen voor zijn werk als koster en kerkbestuurder maar ook voor zijn grote betrokkenheid bij de historie van de basiliek. De firma Koenders begon in mei aan een heel karwei door volgens een onderhoudsplan koperen goten aan te leggen. Jan Schoenaker kon door de hoogwerker, die aanwezig was, het Plechelmusraam weer repareren.

Het aangaan van een Personele-Unie tussen de vijf Oldenzaalse parochies ging niet door. Wél werden de salarissen en gezamenlijke onkosten der parochies betaald uit een 'stadspot'. Door het gebrek aan priesters werd een groep parochianen opgeleid om in uitvaarten te kunnen voorgaan. Op 15 september overleed Johan Kamphuis. Hij was medeoprichter van het Promotiecomité en zorgde jarenlang voor de club van basiliekwachters, waarvan hij zelf wel het trouwste lid was geweest en hij verzorgde vele rondleidingen in de basiliek op de voor hem zo karakteristieke wijze. Vanaf oktober werd afgesproken, dat in elke parochiekerk van Oldenzaal in een weekend één dienst zou worden gehouden: iets dat de Plechelmus- en Antoniusparochie al enkele jaren eerder hadden ingevoerd.

2003

In januari werd de oprichtingsakte voor de Stichting 1050 jaar St. Plechelmusbasiliek gepasseerd. Een commissie onder voorzitterschap van oud-wethouder Ben Hudepohl is begonnen met het organiseren van feestelijkheden in 2004 bij gelegenheid van het 1050-jarig jubileum van Plechelmus als patroon van de kerk van Oldenzaal. Op de lijst van activiteiten staan onder meer een Nieuwjaarsconcert, feestelijke eucharistievieringen, het uitvoeren van het gereconstrueerde middeleeuwse officie van Plechelmus, een expositie in het Palthehuis, een jubileumboek en een revue door het Plechelmus-Antoniuskoor. Niet in de laatste plaats wordt gestreefd naar dagelijkse

openstelling van de basiliek, zoals ook de Lebuinuskerk te Deventer en de beide Maastrichtse basilieken kennen. Daarvoor zal een groep van basiliekwachters beschikbaar moeten komen.

Op 11 januari nam pastor Patrick Kuipers afscheid van de parochies en toen waren er nog maar twee priesters. Pastor Kuipers werd per 1 februari in Lichtenvoorde benoemd.

In juli werd bepaald dat de torenruimte voor het publiek open gesteld moest worden. Speciale verlichting werd aangebracht.

Op 1 oktober werd het zogeheten samenwerkingsverband 'WORDS' ondertekend tijdens een korte plechtigheid in de basiliek. Bijna werd het aloude richterambt Oldenzaal weer hersteld, maar nu met de bedoeling dat de negen parochies van Weerselo, Oldenzaal, Rossum, Deurningen en Saasveld elkaar pastoraal zouden bijstaan en intensief gaan samenwerken. Het verder dalende aantal priesters in het aartsbisdom maakt dit soort zaken blijkbaar onvermijdelijk.

De firma Vos schonk een nieuw hekwerk rond het priesterkoor van de basiliek; op 20 november werd het hekwerk aan de parochie overgedragen. De toestand van 1930 kwam terug, want toen werd omwille van de nieuw te bouwen sacristie een dading (overeenkomst) aangegaan over het vroegere kerkhof. Het plein werd toen voor de helft verdeeld en het gebied werd met zwarte stenen afgepaald. Het zou mooi zijn als, in overleg met de gemeente, het hekwerk zou kunnen worden doorgetrokken om zo de hele kerk te beschermen en tegelijkertijd het kerkplein meer aanzien te geven. Dit was al het streven van pastoor Roelink twintig jaar geleden.

Zuster Cecile vertrok naar Heythuysen. Zij heeft administratief veel werk verricht voor de parochie vanaf 1996 tot in 2003. Het gebouw aan de Gasthuisstraat zal een pastorie blijven: in januari 2004 zal pastoor H. de Jong er zijn intrek nemen en zijn huiskapel aldaar wijden aan de heilige paus Silvester, aan wie ook de allereerste kerk van Oldenzaal uit de achtste eeuw was gewijd.

De Monumentenwacht inspecteerde het kerkgebouw op eventuele gebreken. Het zag er perfect uit. Op het liturgisch rooster voor 2004 staan de pastores van de negen WORDS-parochies ingedeeld, hetgeen betekent dat ze in alle parochies van Weerselo, Oldenzaal, Rossum, Deurningen en Saasveld zullen voorgaan in de liturgie en andere pastorale taken op zich nemen.

2004

Op 1 januari is het jubileumjaar van St. Plechelmus begonnen met een feestelijk Nieuwjaarsconcert door de beide Koninklijke Harmonieën St. Joseph en Semper Crescendo. Op zondag de 4^e januari werd de officiële kerkelijke openingsviering gehouden met kardinaal Simonis en de Oldenzaalse pastores van Breemen en de Jong als celebranten in een sfeervol verlichte basiliek. Muzikale medewerking werd verleend door de gemengde koren van alle Oldenzaalse parochies die voor het eerst in deze samenstelling zongen, onder leiding van Nardy Goorhuis-ter Elst.

Het jubileumcadeau aan de basiliek – het éénklaviers koororgel van de hand van de orgelmakers B.A.G. te Enschede – werd tijdens deze viering in gebruik genomen. In dit jubileumjaar zal tot in december tijdens meerdere momenten het 1050-jarig jubileum worden herdacht.

Maar dit jaar is voor de kroniekschrijver grotendeels toekomst en dus nog niet vastgelegd. Het is te hopen dat de bewoners van Oldenzaal zich – ondanks ontkerkelijking en vercommercialisering - bewust zullen blijven van het unieke karakter van de St. Plechelmusbasiliek en zijn bijzondere relatie met de kerk- en stadspatroon uit het eerste millennium, de heilige Plechelmus.

Bronnen Jan Velers:

De eigen knipselboeken van 1967 tot en met 2002. Meest uit Twentsche Courant en Tubantia
Het kerkarchief en de aantekeningen hieruit.

Bewerking en laatste wijziging: 16 mei 2004: Guus Goorhuis (inclusief verwerkte reacties van Jan Oude Nijhuis,
Frans Oude Sogtoen en Jan Kormelink)